

ცისკარი.

1871

სეკტემბერი

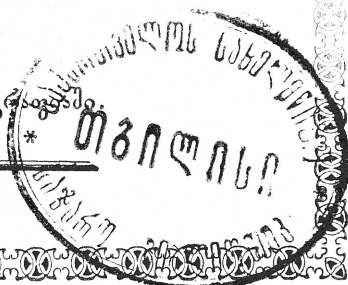
წელიწადი მეთხუთმეტე.

წოდებათსსულებათა:

- I. — სამკურნალო ცნობის შესახები ი. კერესელიძისა.
- II. — (ლექსი). ი. კერესელიძისა
- III. — აღელაიბა . იოანნე რ. მის მაისუროვისა.
- IV. — ასანა ლეკის თავს გადასავალი. : : : : :
- V. — წიგნი მოწერილი ჰარიედიგან კ. კოლუბანსკისა.

ტფილისს.

მარტირუზიანის ტიპოგრაფიაში.

ცისკრის რედაქციისაგან.

12.
ვინცა კითხულობს ჩუქნს ცისკარსა იმ წლითგან, რა წლიდგანაც დაუიწყეთ გამოცემა, იმას კარგად მოეხსენებია, რომ მომავალს 1872 წელიწადს ეს ჟურნალი გადადგება მეთექვსმეტე წელიწადში, რაც საკუთრივ ჩუქნს გელთ მძღვანელობით გამოდის; ამასთანავე ესვე მოეხსენება, თუ რა ღირსებითაც გამოიცემა, ან რა შრომაც ეჭირება. მართალია, ბევრი ნაკლულევალება აქვს, მაგრამ ესვე მართალია რომ ამ ნაკლულევანების მიხედვით აზრის ღონის მიება, რადგანც იმდენი გელის მომწერნი არა ჰყავს, რომ შეიძლოს ღირსეულად გამოცემა. კიდევაც ჩუქნს მეცადინაობას ზე სასოებას არა ვუარგავთ ზე ვეცდებით მომავალს 1872 წელიწადს გამოვცეთ უკეთესად. ასლა ამის მეტს ვეღარას ვიტყვი-ჩუქნის მეთექვსმეტის წლის შრომის ზატოვის საცემად, ზატოვის საცემად იმ მამა-ზაზეულის ენისა ზე იმ მწიგნობრობისა, რა წმინდა ქართული ენითაც იბეჭდება ეს ჟურნალი—იმედი გვაქვს გელს მოგვიწერონ ქართულის ენის მიმდენი ზირნი, ამითი გავგამსწვევენ, რომ ვისრუნოთ სამშობლოს ენისათჳს.

ფასი ეველას მოეხსენებათ, გავსაზნით, თუ გავსაზნელად აზრის რვა მანეთი, ვისაცა სურდეს ამ ჟურნალის დაბარება, ვთხოვთ ამ ადრესით დაიბარონ ზე სვედრი ფულიც გამოგსაზნონ:

«ცისკრის» რედაქტორი ივანე კერესელიძე.

რამდენამე სიჭეუბე სამკურ- ნალო ცნობის უესესებ.

მეცნობე სეუენემ დიდი ბიჯი გადადგა კაცობ-
რიობითს წარმატებაში; რა საგანს უნდა შეეხოს კაცი,
რომ ახლანდელს დროში დიდი წარმატება არ მიეღოს;
რამდენი შესანიშნავი ღ საქვეყნოდ სასარგებლო რამ
არის, რომელიცა აღმოაჩინა მეცნიერებამ ღ რომლის
მოთხოვა ვერ აქამომდენ არავინ იცოდა. ამ ახალთ
საგნების აღმომჩენისათჳს ღ ზოგი ერთა სამეცნიერო
საგნის წარმატებისათჳს, უცხო ქუჭყენებში, თუ ჩუტნში,
სხუა ღ სხუა ქალაქებში შედგენილნი არიან სასოგადო-
ებანი, რომელნიცა ეოვლის ღონის-ძიებით ცდილობენ
მოიყვანონ ცნობაში ის, რაცა აქამდინ გვჩვენებია ბნე-
ლად; ცდილობენ აღმოაჩინონ ის საიდუმლო თჳსება,
რა საიდუმლო თჳსებაცა მოიპოვება ვრცელს ბუნებაში
ღ ამ ახლად აღმოჩენილს, აცხადებენ საქუჭყენოდ, რა
არის მრთელმა ქუჭყანამ იცოდეს. არა გვანებულან
ჩუტნ მამა-ზაპებს, რომელთაცა რომ სცოდნოდათ რამე,
ანუ ჭქონოდათ რამ სამეცნიერო წიგნი, მაღაუდნენ,
არავინ შეიტკოს, ან არავინ ისწავლოს, რომ სარგებ-

ლობა არ მოგვაკლდესო. რასაკვრველია ამისი მიზეზი იყო გაუნათლებლობა, უსწავლელობა. მსწავლული კაცი იმასა ცდილობს, ქეცქანას არგოს რამე, მეცნიერებას სარგებლობა მოუტანოს რამ ღ ამისათვის, რა რომ მოიზოვებს ახალს რასმე სწავლას, ის მაშინათვე საქეცქენოდ აცხადებს, ჟურნალებით, გინა გასეთებით, რა არის ეველამ იცოდესო. ამ კაცობრიობითოს წარმატებაში არც ჩეცქნი ტფილისი დგას უკან; ჩეცქნი ტფილისიც მირბის წინ, რაც ძალი ღ ღონე აქეხ; ამისი მიზეზნი არიან ის საზოგადოებანი, რომელნიცა დაწესებულნი არიან სხეა ღ სხეა საქმისათვის. სხეათა შორის აგერ მეშვიდე წელიწადი იქნება, რაც არსებობს ტფილისში სამეკურნალო საზოგადოება, რომელიცა სხადის მრავალთ-უმრავლესს კეთილს საქმეს. მართლად ღ, უნდა ვთქვათ, რომ ეს სამეკურნალო საგანი, ზირველი არის ქეცქენაზედ ღ ზირველი ეურადღებაცა აქეხ მიქცეული, როგორც ჩეცქნს განათლებულს რუსეთის მთავრობას, ისე საზოგადოებას, რადგანც ეს საგანი შეეხება კაცის სიმძრთელის საქმესა. ჩეცქნს სამეკურნალოს საზოგადოებაში მრავალნი გამოცდილნი ღ მსწავლულნი ზირნი არიან მწევრებად. ისინი იკრიფებიან დანიშნულს დროს, სადაცა ეველანი თუთოეულად წარმოსთქვამენ სოლმე თავიანთ აზრსა, ზოგი ერთი სნეულების შესახებ, ან კიდევ ვის რა ღონის-მიებისათვის მიუგნია, რომ უშველოს რამე რომელსამე გასაჭირს სნეულებასა; ეს იმათი აზრები იბეჭდება ზროტოეოლებით, რომელსაცა უ-

რიგებენ ხალხსა, რა არის იცოდნენ ეველამ. ამ წლის ზროტოკოვლებში, მარტის თვის ორს ნოქერში წაეიკითხეთ ორი ასრი, რომელიცა შეეხებიან სნეულების ზირველს საგანს ჭ რომელთა ცნობა საჭიროა ჩუქნის ქართულის სასოგადოებისათვის; ეს ასრები წარმოუთქვამს ტელიისის სამკურნალო სასოგადოების მსჯელობის დროს, ერთს იმ სასოგადოების მწევრთაგანს დოკტორს ტელიაუუსს. მინამდისინ ვიტეოდეთ რასმეს ამ ორ ასრსედ, რომელთშიაც ზირველი ასრი არის სოლერის შესახებ ჭ შესახებ ციებისა, უნდა ვსთქუათ თუ ვინ არის ეს დოკტორი ტელიაუუსი ჭ რა დიდი სარგებლობა მოაქვს სნეულებისათვის. ჩუქნ ეს ვიცით, ეს ტელიაუუსი ადრე იმეოუებოდა ახალციხეში, ისიც არა უფრო სამსახურისათვის, როგორც იმისათვის, რომ შეეტეო ადგილ-მდებარეობის თვისება; ამას ამ ასრით მოვლილი აქვს მრთელი ოსმალეთი თითქმის, ჭ მრთელი ზატარა ასია. ჭსწავლის შესამსებად ეოვილა უცხო ქუჭყენებში. ტელიაუუსი დარწმუნებულია ჭ ჩუქნც კარგად ვიცით, რომ კავკასიაში ბუდარაობს ორი სასტიკი სნეულება, ერთი სოლერა ჭ მეორე, ციავ-ცხელება; ის ცდილობს დღესაც ეოვლის ღონის-ძიებით მოუზოვოს ამ ორს სნეულებას ნამდვილი ღონის-ძიება. როდესაც ეს ტელიაუუსი იყო ზარიჟში, სადაცა გაიცნო თუთ, არა თუ გამოჩენილი, უკანასკნელი ექიმებიც, ცდილობდა ციავ-ცხელების წამლობის ღონის-ძიებასა ჭ დარწმუნდა რომ ზარიჟში გამოჩენილის დოკტორის

ადღერის წამლობა არის ზირველიო ზე რაც რამ იარა-
ღები ზე მასინები არის საჭირო, თან მოიტანა. ასლა
უფ. ტელიაფუს ტფილისში დაქირავებული აქეს ვრცე-
ლი სახლი, სადაცა სწამლობს ციებით ავთ მოოფებსა,
მასინების შემწვობით ცივის წელით ზე ბეებს არჩენს.
ამისი კარები მრთელი დღე ღია არის როგორც ღა-
რიებისა, ისე მდიდრებისათჳს; ის არ არის მოგუარე
ანკარებისა ზე დანიშნული აქეს თჳთ მცირე ფასი. რომ
მკითხველი მივასვედროთ ამ მასინების მოწვობილებას,
მოკლეთ ვიტყვით, რომ ამ იარაღებს უჭირავთ სამი თუ
ოთხი ოთახი. იქ არის აუზი სზილენძისა, სემოდან
თუშფალანგივით გაკეთებული აგრეთვე სზილენძის, სა-
იდაძაც წვიმასავით მოდის ცივი წყალი, აუზში დგას
სნეული შიშველა, ზე გვერდითგანაც თითონ ტელიაფუსი
ასხავს მასინით ცივს წყალსა. მერე რო ათავებს ამ
ოპერაციას, მიჰყავს, აწეენს ტფილად წმინდა ქვეშაგებში,
სადაცა მოუვა ავთმოოფს ოფლი ზე დგება შემდგომს
გარდასაღისებული. რომ უკეთ დანასხონ მკითხველებმა,
თუ როგორი უზირატესობა აქეს ცივის წელით წამ-
ლობასა, უნდა გამოვწეროთ თითონ დოკტურის ტელია-
ფუსის აზრები, რომელნიცა დაბეჭდილნი არიან სამკუ-
რნალო სასოგადოებისგან გამოცემულს ჟურნალებში;
აი ის რასა სწერს ციებასედ ზე სოლერასედაც:

„ვევლამ იცის კავკასიაში თუ რა არის ციება, რა
მწელი არის ვისაც დაეძარება ზე რა ღონის-ძიებითაც
სწამლობენ, ესე იგი იციან, რომ ციებას აზრებს ქინაქინა.

ქინაქინა ისეთი ღონის-ძიება არ არის, რომ სსჟა ავთომოფობას არა ბადავდეს. ქინაქინის სმარებით, ბოლოს მოსდევს ავთ მოფობა წითელის ქარის მზგავსი სსსესედ ზ ების კანკალი; ეს მე თითონ შემინიშნავს. არც დიდს სანს აშეებინებს ციებას ქინაქინა, ასე რომ ზოგჯერ მკურნალმა უნდა შეაყენოს თავისი წამლობა.

„ეოველს ექიმს შენიშნული აქუს. ერთსელ თუ შემოგვიდგა ციება, მნელად მორჩება ცსელს ავაში. ჰირველად ციება ემართება ეოველ დღე, სსსტიკად, დიდს სანს, მერე ზ მერე სუსტდება, დღე გამოშეებით აციებს, ზოგჯერ ისე სუსტდება რომ ავთ მოფი ეურს არ ათსოვებს, მაგრამ ღვიძლი ზ ფილტვი წენარ წენარა დიდდება ზ როდესაც მიაწევს ცნობილს სარისსამდინ, მაშინ ისევე ზატარავდება, მაგრამ დიდი სიმაგრე ეძლევა, ამის გამო სსეულში მოსვდება ანატომიური ზ ფისიკური ცვლილება, რომლის მიწესით სისსლის ზ ტანის მოძრაობა შეიცვლება. ვწუსვარ, ზ დიდადა მსურს, მოვიზოვოთ ღონის-ძიება, ამ დროს უშველოთ რამე, ამ საიდუმლოს გადაცვლილს სნეულებასა. ერთი იმედილა არის დაფუძნებული მიკროგრაფიასედ, სიმიის ზ ფისიკის კანონებსედ, რომელთ კელთ მძღვანელნი არიან ორნი გენიოხნი, რომელნიცა არიან ერთი რობენი საფრანგეთში ზ მეორე ვირსოვი გერმანიაში.

„როდესაც ღვიძლი, ანუ ფილტვი დიდდება, სისსლის ბრუნვა სსეულში ერთ გვარი ზ თანასწორი აღარ იქნება; მოუა გულის-ფრიალი. როდესაც სისსლს აღარ

შეეძლება მიიღოს საჭმელი, ანუ მოიცვილოს გამოუსადეგო საჭმელი, მაშინ თვსებით ისიც შეიცვლება, რომლის მიხედვით კუჭის მონელებაც შეიცვლება. აქედან წარმოსდგება ტკივილებიც, ტანში მტკრევა, ძვლების ღრღნა და სხ. მართლს გულის-შენობაში აღიძვრება მრავალ გვარი ავადმყოფობა. ტვინი შეირყევა და ბევრჯელ დაემართება იზოსონდრია. თუთან ღვიძლი შეიცვლება და ფილტვი თუმიც ზოგჯერ გადიდება და დაზარადება, მაგრამ მაინც არ დაჭკარგავს საფის თვსებასა, აქედან ბუასილიც წარმოსდგება და წყალმანკი სიმ უეჭველად მოსდევს, რომლით კაცი კიდევ გათავდება.

„სშირად მოსდება სოლმე ცხელს ქუჭრანაში, რომ გამოჩენით არ გაციებს, მაგრამ ღვიძლი და ფილტვი გაუსივდებათ, რომლით წარმოსდგებიან ზემოთ თქმულნი სნეულებანი.

„დედაკაცს ციავ ცხელებით დაემართება ამ სნეულებების გარდა, კიდევ ისა, რომ საშვილოსნო დაჭკარგავს თავის თვსებასა და შვილოსნობასაც დასდებს. თუ ციების დროს დედაკაცს სხუა სნეულება რამ დაემართა, იმისი მორჩენა ძნელია, მინამ ციებას არ მორჩება.

„ბევრჯელ ციებისათვის მიწამლია, მაგრამ ეველა წამალი ამაო უოფილა. რვა წელიწადი ვიმყოფებოდი ახალციხეში, საშუალ სხუა და სხუა წყლებისა; შევისწავლე, თუ რომელს სნეულებას, რა წყალი არეებს; ან რა მოქმედება აქვს ღვიძლზედ, თუ ფილტვზედ. ბევრს უწმივე ტანში შესამავრებლად, უშველის წყალში ბანა-

ობა; ბევრს ბუასილისათვის ასალციხის წყლებში ბანაობა, ან ბორჯომის წყლებში ბანაობა, ამ ბორჯომის წყლებში, ამ წამლობამ არცა, მაგრამ ციებას კი ვერა უშველარა. ბევრნი მოდიოდნენ აბასტუმანში იმერეთი-გან ციებიანები, მაგრამ ვანას რომ მიიღებდნენ ნაცვლად მორჩენისა, დაემართებოდათ ტანში ევანა ზე ციებაც თავს არ ანებებდა. დიდის გაჭირებით, რა ვწამლობდი, მომევანდა იმავე მდგომარეობაში, რა მდგომარეობაშიაცა ივენენ, მისვლის დროსა, ზოგჯერ, თუმცა აღარ აციებდათ, მაგრამ ტეიზი ისევე რჩებოდათ, ბუასილი ემართებოდათ ზე მადა ეკარებოდათ. მე თუთან მრეელ ეურადღებით თვალ ეური ვადვენე ერთს ავამეოფს, რომელსაცა ჭქონდა ტეიზი ზე რომელიცა ბანაობდა აბასტუმანის წყალში. იმას ტეიზი არ მოეშო, ბოლოს ანათუ არცა, ციება გადაექცა შავ სანადათ ზე გადაჭევა კიდევ თანა, თუმცა დიდ ძალი ქინაქინა ვამლიე. ციების შავსანადად გადაქცევაზედ მოვილანარჩევთ თავის დროსედ.

„დიდი გარჩევა იყო იმ ავამეოფებისაგან, რომელთაცა ჭქონდათ ტეიზი, ზე რომელთაცა ურჩიე აბასტუმანის ციე წყალში ბანაობა. იმათ ციებამ თავი დანება, ტეიზი გაუქრათ, მადა მიეცათ ზე ეუათი დაუბრუნდათ; ღვიძლი ზე ფილტვიც დაუდგათ ზირველსავე მდგომარეობაში.

„დიდი ხნის გამოცდილებამ აბასტუმანში დამარწმუნა, რომ ციების წამლობა უკეთესია ცივის წყლით.

„ამასუდ უფრო დავრწმუნდი მაშინ, როდესაც ზარი-
ქში ვიყავი & ვნახე ცივი წელით წამლობა დოკტორის
ძღერისა, რომელმაცა ზირველად დააფუძნა საფრანგე-
თში გიდროტერაპია, (წელით წამლობა.) ამ ცივის
წელით წამლობა ჰკარგავს ციებასა, აქრობს ტეიზსა &
სრულებით უკარგავს სნეულებასა, უქინაქინოთ.

„რომ გავამართლო ეს ჩემი გამოცდილება აბასტუ-
მანში & ზარიქში, მე გავმართე ტფილისში გიდროტე-
რაპეკტიკური წამლობა (წელით წამლობა) ძრანცუსულ
შკოლის მზგავსი, ტფილისში. ეს წამლობა ძრეელ მო-
ქმედებს ციებასუდ, ტეიზსუდ, ღვიძლსუდ & ფილტვსუდ.

ზარიქითგან დაგვიბარე ამ საქმისათვის აპარატები,
რომლით როგორც შემოთავ თქვი ვსწამლობ ციებიანებს
& დედათა სქესთ, რომელთ უფრო უცხოვლდებათ ციება
& უხენს ბევრს გვარს სნეულებასა.“

აი კიდევ რასა სწერს, ეს უპატავტეულისი დოკტო-
რი ტელიაფუსი სოლერასუდ:

„როდესაც დირექტორად ვიყავი კარასტინში, ზირვე-
ლი ჩემი ფიქრი ის იყო, თუ რა ღონის-ძიება მიმეცა
სოლერისათვის. ბევრი წელიწადები მიფიქრია ამ საგან-
სუდ, ეს საგანი რომ გამოვიკვლიოთ, უნდა ჯერ ზირ-
ველათ ეს ვიკითხოთ: სოლერის დროს რომელია უბ-
რალო ტანში ევანა & რომელია სოლერით ევანა. შე-
იძლება კაცი სოლერით კი არ იყოს ავათ &, ტანში
ევანა კი დაეძმართოს სოლერის დროსა. აი რა გან-
ჩევია არის უბრალო & სოლერიან ტანში ევანის ავათ-

მეოფობაში. ა, უბრალო ტანში ევანის დროს მოუვა ავთომოფს მუცლის ტკივილი, მაგრამ ძრიელ არ ასაქმებს. ბ, სოლერიან, ტანში ევანა დაემართა ჯერ უსიცხოთ, არა სტკივა მუცელი, ეუათი არ ეკარგება, ღებინება, არა აქუს, თხლათ გადის, ღ ისე ჰგონია კუჭში მეტი აღარა არისრა. უბრალო ტანში ევანა სძირად გადაექცევა სოლერად. როდესაც ტანში ევანა დაემართოს კაცსა, მაშინათვე უნდა უეუროს ამ სენს ისე, როგორც სოლერასა ღ მისცეს უნდა სასტიკი ეურადღება.

„ორჯერ გამოცდად სოლერობის დროს წამლობა, ერთსელ ასალციხეში ღ მეორედ ტფილისში ღ დაერწმუნდი, რომ სოლერობის დროს, სოლერიანს დიდად არგებს სასაქმებელი ზეთი. რამწავს საქმობა დაემართოს, მაშინათვე უნდა მისცეს სასაქმებელი ზეთი. ეს არა თუ უკლებს საქმობას, ბევრჯელ სრულებით შეუეენებს, რომელიც ავთომოფი არა სომდა სასაქმებელს ზეთსა, იმას ვაძლედი ზროვანსკის ზეთს, ორჯელ მეკსა. თუ ზირითგან საქმობა აქუს, უნდა დააღვეინონ ღებინების ძირი, რომელსაცა ჰქვიან ლათინურათ ჰ ღ რომელსაცა ჰვიდიან აფთექაში.

„სასაქმებლის ზეთით ამ უკანასკნელს სოლერობას; რამწავს დაემართათ ტანში საქმობა ღ მივეცი ზეთი, მოვარზინე ოცი; ინოზუმცოვს კაპლი არა თუ მარგებელა, მაენებელიც არის. სასაქმებელი ზეთი არის ზირველი ღ უმთავრესი დონის-ძიება, მინამ სოლერა კაუძნელდებოდეს. მაგრამ, ერთსელ უნდა დააღვეინონ ღ კარგად ბლომათ.“

ი. კერესელიძე.

1871 წელსა. აგვისტოს 15.

ტფილისს.

გ... გ... ისა.

სმიანს ქალაქსა განშორებული,
ვსივარ მე ტურფა ბუნების შუა,
სოფლისგან ბევრჯელ მდგრად ვნებული,
ესე ბუნება არად მაჩნია.

განგლიღს ცხოვრების ჩემს თავის რვეულს,
რა დაფიქრებით გადავივითხავ,
მიკვირს, თუ მგოსანს აძენ ტანჯვისთჳს,
ესე გულმაგრად ვით გამიძლია.

მაგრამ რა? ისი გული მაგარი,
სოფლისა დღევას ის მოუკლავს,
რომ ეს ბუნება ჩემთჳს არს მკუდარი,
ფრინველთ ქდივილი თითქოს კვნესას ჰკავს.

ღ ამ დროს გხედავ შენ ჩემო დმერთავ
თითქოს განკებას მოუვლენისარ,
ჩემდა საშვებლად, ჩემდა ნუგეშად,
ჩემს ბედის წერად მოუფრენისარ.

მაგ შენის მზერით მოკლული გული,
 აღდგა, ზე ტრფობით ისე გაება,
 რომ მსურს ვიოხრო, კვალად ვიტანჯო,
 ზე მასში ვაოვო მე ნეტარება.

მაგ შენსა სახეს, თეთრს, სწეტაკს, ნათელს,
 თავეანს ვცემ გრძნობით, გულით, სულით;
 თავეანს ვცემ შენს გულს უმანკოს, წრფელს,
 მე უიმედოს სიუქარულითა.

ახ! ნეტამც ვიყო თავისუფალი,
 რომ თავისუფლად შენზედ მეძღერა,
 ზე მაგა გულზედ, მშვენებით სრულზედ,
 ჩემი საგელი ზეა დამეწერა.

ტყვილია ნატვრა, ტყვილია ოხვრა,
 შებლს მაწერია, ტანჯვა, ვაება,
 ჩემის ცხოვრების, უბედო ნავი,
 სადაც სურს სვედრსა დე იქ დაებას!...

ივ. კერესელიძე.

1871 წელსა.

ავგისტოს 8-სა

სოფელს ბოგეში.

ადელაიდა.

(შეძღვრი.)

უკეთუძა დამცემოდა მესი, არ მეკულებოდა ესეთი მნელი, ვითარცა სმენა ამისი. გული ჩემი, საწყალი გული!... იყო განმსჭვალულ სიცოფითა, ღ კანსაცვიფრებელის სასტიკებითა. ერთსა შინა მინუტსა, მოვაკლდი მე ყოველსა, რომელიცა მიღირდა მე ქეჭენად, ღ განვეყარე, იქნება მარადის! მას უმძუნეზიერესსა ღ უსაუფარელესსა მეუღლესა, ღ ვნებითურთ თანა ნაშობსა ქალსა ჩემსა! — ღმერთო, ყოვლად შემძლებელო! შენ, რომელმანცა, დამიშენე ჩემში სიმტკიცე აღხმად ყოვლისა ტვირთისა ჩემს მწუსარებისასა, მომიტევე ეზოდობანი ღ წინათ განსჯილნი ფიქრნი წარმოებულნი ბაგეთაგან ჩემთა! უბედურებანი ჩემნი მეჩვენებოდნან მე უკვე ყოფად თვთ უუმაღლესსა ხარისხსა ზედა.

დასასრულ, ოდესცა ჟამმან უკომიქცია მე მოხმარება განსჯისა, ღ დამიწენარა ღელვა გონებისა, შევიტეე მე ადგილი ერთისა კაპიტნისა ვაჭართ გემისასა, რომელიცა ვიუწეე მე, მოდიოდა ერთს ადგილსა, წარტაცებულთა თვსთანა საუფარლითა ჩემითა.

მე ვსასოებდი, განმკსავრებული, რაოდენსამეს დღეს უკან მისვლას ამერიკასა შინა კნინლა ერთსავე ჟამსა ადელაიდიერთო. იმედი, რომელიცა ერთისა მინუტისა წინ გამქარვებოდა სულისა ჩემისაგან, განბრწეინდა კვალად სსივითა ნუგეშისაწყმისათა. კაპიტანმა, ვისდამიცა ვიყავ მე ჩაბარებულ სახლის ჰატრონისაგან, ღ რომელსაცა უამბე მე მწუხარებებ ჩემი, მიმიღო მე ფრიად კეთილ-მიდრეკილ, ღ მპირდებოდა მე თანა-შემწეობასა, ღ რათამცა მივემსწრაფლნეთ მოუთმენელობასა ჩემსა, დაახეარო განმკსავრება. იგი დადგრო თვს აღნათქეამსედ ღ დანიშნა წასვლა ამა დროიდან, ძალიან მოკლესა ოდენს ხანსედ.

არა საკვრველ-იუო ჩემდა დამეუარო გაქცევა ჩემი: სკივრი ღ ავეჯი ჩემნი დარჩნენ სომაღდსედ მეგემეს, რომელსა ზედაცა ქსცურვიდა ადელაიდა; მაშა არა მნელ-იუო ჩემდა დაჯდომად ცარიელისა ამა გემსაცა შინა მე ვზოვე შეწვენაჲ გულის-დადებასა, მეგობრობითა კაპიტანისათა. მე დავრჩი მისას გასვლის დღემდე, ღ ეოველსა ამას დღესა შინა ვესაუბრებოდი მას მხოლოდ ჩემს შეწუხების მოთხრობასა ზედა. ღ თუ ვითარი სიხარული მეღირსება, უკეთულა ვზოებ საუვარელსა ჩემსა მეუღლესა ღ ქალსა ჩემსა. მე დიდბთ ნუგეშათ ვითვლიდი მასთან ეოფნასა, ამისათვს რომელ მიუთხრობდი ეოველსა ჩემსა თავს კარდანახედსა გულ გასაკრილებლად, ღ იგიცა მისმენდა მე ეოველსა უურადღებითა, ღ მაიმედოვნებდა მე, რომელ მარტოდ არ დამიტეოს, თანაზიარქმნილმა

ჩემს მწუსარებისადმი.

დანიშნულსა დროსა, წარვედით მუნიოგან ზღუად
 სომალდით, ჰ მსწრაფლ მივეფარენით კიდურისა მის-
 გან ქმნილისა ჩემოვს ესოდენ გამაუბედურებელ. მე მივ-
 ფრინვედი ადელაიდასთანა, რომელიცა მეჩვენებოდა კელ-
 თა მომფენად ჩემდა, ჰ გული მიბგერდა მე განუსა-
 ზღვრელობათა მიერ ზღვათათა. მე თან წავიდე რა-
 დენნიმე საკითხავნი წიგნნი, რათა დამემოკლებინა
 ფიქრი ჩემი დიდხანის მოგზაურობისაგან, ჰ ჰირველსა
 დღეს დავალებულ-ვიქმენ მათით, რადენსამეს ხანსა
 დაფანტვად ფიქრისა. მე შენახულ-მაქუნდა ეგრეთვე სახე
 მეუღლისა ჩემისა, რომელიცა მქონდა მე სულ თან
 ჩემს ტუსალობის ჟამსაცა, ჰ ესე გულს ჩასაკვრელი სახე
 განმიხლებდა მოგონებასა სიუვარულისასა, რომელსაცა
 ესე დედაკაცი ეოველსა ჟამსა ჩემს ჰერობელებისასა არა
 მიძურებდა მე. გრძნობადნი საცხოვარნი მისნი მაიძუ-
 ლებდენ მე დაღრუად ცრემლთა, ჰ შეწუხებული გული
 ჩემი იკვებებოდა ვნებითა თვსითა. ჰირველთა დღეთა
 ჩემს მოგზაურობისათა, არ გამოვდიოდი მე ვარეთ, ჰ
 ერთი მხოლოდ ხშირად მოხედვა კაპიტნისა მიუხანტა-
 ვდა მე სიზრქესა წუხილისასა. „ჰმარა ფიქრი, მითხრა
 „მან ერთხელ; უნდა გაქუნდეს სიმტკიცე, ჰ მხნეობა;
 „არა თანამდებარს კაცისადმი დედაკაცებრ ეოფად, რა-
 „თა განმწარდებოდეს ცუდუბრალოებას თანა ზედ; დას-
 „წუნარდი. ქარი სასარგებლოიანია, მქროლავი, მალე
 „ნახავ შენსა საუვარელსა ადელაიდას; ჰ მის შორის

„მზადს მე, რომ დაჭოვანტო ფიქრი შენი, ღ შეთანაერთდე
„სხვასა რაჲმესა ღ გაემცნაურდე აქა მეგემეთა. სხვებრ,
„უკეთუ ნასვა. შენ მსგავსთა უბედურთასა, ძალ-უძს
„შენი სიამოვნება, წამომევე მე: მე გიჩვენებ შენ უსას-
„ურველესსა ახალგაზდასა ვაჟსა, რომელიცა არა შენსე
„ნაკლებ ნაღვლობს; მას რასაკვრველია დარჩენია თა-
„ვის ადგილს ვითარიმე საუვარელი, ამიტომ რომ დი-
„ლიდგან სადამოდდე, მხოლოდ სულ ქსტირს ღ ოს-
„რავს!“

მე წაგჭევე მას, უმეტეს მისის ჰატევის-ცემისათჳს,
ვიდრელა განზრახვითა, რათამცა გავმცნაურ ვიუზ ვის-
მესა. „ახალგაზდავ ერმაწვილო! უთხრა მას, შევიდა რა
მასთან „მე მოგეკარე შენ სტუმარი; „ვსასოებ, რომ შენ
მოიკლებ ცრემლთა შენთა!“ ესე უცნობი, მართლიად,
იყო შთაფლულ ღრმასა განზრახვასა შინა, ღ ეტეობო-
და დაეუფლა მწარესა ნაღველსა: ქქონდა მას თავი სტო-
ლზედ დასრილი, ღ ჰირი დაბურვილი კელითა. მიას-
ლოვებასა ზედა ჩჳწნსა, აღახუნა თვაღნი.... ოჴ ღმერთო!
ეს არის ადელაიდა!.... ვითარი წამია!“ ვის ძალ-უძს
აღწერა მისი? ცოლი ჩემი ამასვე ზომადღსა შინა....
საბრძავსა ქვეშე კაცურის ტანისა მოსისასა! არა! რას
ძალ-ედვა მოებაჲ ჩემს განკვირებასთან.

განკვირება ცოლისაჲ ჩემისა არ ჩამო-
სდიოდა. ადელაიდა ფრიად შორს იყო ჩემი ასრედ
ახლო მეოფობისა თჳსგან ფიქრსა. შეერა ესე ჩჳწნი,
იყო ასეთი ჯერეთ საეჭვო, რომელ რაოდენსამეს მი-

ნუტს იგი ვერ დარწმუნებულყო; არამედ ოდესცა დრო-
მან განჰქარვა დრონი მჭმუნვარებისანი, დაძეცა იგი ჩე-
მსედა სიუვარულითა აღსავსეს გულითა, მეტეველი სა-
ველისა თჳსის ქალისა ცეცდილა....

მე ვკონებდი ზირველად, აქჲს კვალად რაჲმე ასა-
ლი გასამქდავებელი სამწუხრო; არამედ მსწრაფლ გა-
მოუვანილ ვიქმენ ეჭვისაგან დამნახველი ერმისა მწო-
ლარისა საწოლსა დედისა თჳსისასა, განმაფრცელებელ-
ისა კელითა თჳსთა ჩემდა მოძარტ, რომელიცა მანიშ-
ნებდა მიღებად მისგან ერმულისა ლაქუცისა. მსწრაფლ
სამნივ შევერთდით ერთად გამოუხატველითა სახითა.

კაპიტანი, რომლისა დასწრებაში ამა შემთხვევამან
იწარმოა, ვერ დარწმუნებოდა თვალთა თჳსთა. ამა შე-
ვრამ განსხვაებით განაცვიფრა იგი: იგი სტიროდა ჩუჭ-
ნთან. მსგავსნი ცრემლნი: სთქჲა მან „არა იქმონენ
ვნებასა; წინააღმდეგ, მე ვჰგრძნობ, რომელ იგინი შე-
უმსუბუქებენ ჭირთა. მეგობარხო ჩემო! მე შევიბრალე
თქუწნნი გარდასავალნი; აჲ, დავნატრი თქუწნსა ბედ-
ნიერებასა!

სრულისა თავის-უფლებისა მიმცემმან ჩვენთა მეო-
ფობათამან, მე ვსთხოვე ადელაიდას დაწვრილებით მბობა
ჩემდა მისთანა შენამთხვევისა, წამიდგანვე ჩემგან დამო-
რებისა, ჳ მოჰყვა იგი შემდგომისა სახით:

„შენ უეჭოდ არ დაგავიწყდებოდა, მე ვკონებ, იგი
„უბედური დღე, ოდესცა მე მჯდომარე სომალდში გე-
„ლოდებოდი შენ, რომელ დასრულებასა საქმისა შენისასა

მოიგვანე ჩემს მოუთმენლობასთან. მევემნი უკვე დამ-
 სადებულის-ივენენ, ზე კაბიკანი მათი ექსტროდა წა-
 სულას, ზე მე ესოდენ სიმწუყურალობითა მომდოღნელი
 შენი, გარდმოვსედ სომალდიდგან, რათამცა შემოგდგო-
 მივავ შენ. მე არ ვუწოდდი ვისდამი მიმეწერა დავი-
 ნება შენი, ზე მოუთმენლობათა ჩემთა შთამადგეს მე
 სრულიადსა შესანბნელებელსა მდებარეობასა-შინა. არ
 დაუტყვევებ არცა თუ ერთი ადგილი, სადაცა ვიგონებდი,
 რომელ არ მომენახე; არამედ უოველნი ჩემნი მძებნელ-
 ნი ივენენ უსარგებლო. დასასწრულ, მწუსარე ამოღოთ
 მცადინაობითა, განვიწრახე გარდმოღება სკიფრებისა
 ჩვენისა სომალდიდგან ზე გიცადე შენ სმელსავე გზასედ,
 ვიდრემდე შევიგნობდი რასმეს შენთვის. ვჭსწსრეკდი უო-
 ველთა გამკსაწრებულთა გემთა, რომელ არ იმეოფებო-
 დი ამათში!,- როდესაც კვალად ვიქმენ მე მასხედ დარ-
 წმენებულ, მოვიწმარე მე რაოდენნიმეცა დღენი ქალა-
 ქად შენს მენსაში, მაგრამ, ამოდ,- ზე მოვაკლდი უკვე
 უოველსა იმედსა, ვითარცა შევიტყე სხვის მხრით, რო-
 მელ ამას წინათ ერთს გემს გაეარნა უჩემოთ. ცნობად
 ესე მეხვენა ქვეენის დაქცევად; ვიღონის-მიე მეცა ამა

უმთ გამოდგამა მისი, რადგანაც ვუწეოდი მე მიდიო-
და მუნ, სადაცა იგი, ზ ჩავიკვი კაცური ტანისამოსი
მალვით, რათა მით არა საცნაურ ვქმნილვიყავი ზ და-
სწნილვიყავ უნატიურებათაგან, რომელსაცა მოველოდე-
ბოდი მესომალდეთაგან, ჩემთა უცნობთა;—გაურიგდი
ფასსა სამკსაჯროსა, ზ ჩავჯექ . . . სიცილითა ვერა
მხილველი მშვიდობისა, მასსედა ჩემდა მოსალოდინე-
ბელსა. ვმადლობ ცასა, რომელ აღმისდინა მე საწადე-
ლი: ვინაჲთგან დავალბულ მეო აწ შენის ბედნიერის
შეერთა.

აქა ადელაღიამ დაასრულა მოთხრობა თვისი, გან-
მასალეებელმა თვისის ოცნებისამ; არა მცირედ ვხარობდი
ზ ვფიქრობდი, რომელ შემდგომად ესეოდენტა მწუსა-
რებათა, ბედი დამჯილდოებს მე განსვენებითა ზ ნეტა-
რებითა; არამედ მომავალიცა იყო წინასწარ განწესე-
ბულ, რომელ ბედიცა მცავდა მე მისთვის, რომელ და-
ასრულოს ჩემსედ-თვისი ღვარძლი, ზ მალ გამოვცადე
მე უკანასკნელი დაცემაცა.

პირველნი დღენი ჩვენის მგზავრობისანი იუვენ-
სასიამოვნონი, წენარი, ზ მშვიდობიანი ქარი გვაწუხებ-
და ჩუწნ მშვიდობიანს გასწევას ზღვიდგან, ზ უბევ ვსე-
დავდით კუდურთა ზღვისათა ასსორიისაგან ვითარ-ერთ-
ბამად აღსდგა პირდაპირი ქარი, ზ განკვიდურდა მი-
წევნად განაპირთა. მსწრაფლ დაიფარა ცაჲ ზრქელითა
ზ შავითა ღრუბლითა, ზ ნისლთა დაიწეეს გარე მეცვა
ჩვენი; ქარნი საზარლად სასტიკდებოდინან; ღელვანი

ადელეზუნი ხარისხოვნად, იქცეოდნენ აჩაფებულს მოგ-
ბად, ელვანი ჭექა-ქუხილით გვაცნობებდნენ ჩუქნ და-
ღუპვას. მეგემნი მისცვივნენ ადგილთა თვისთა. დელ-
ვათა განმლიერებულთა შთავისასლეს ჩუქნ-შორის გა-
ნულტოლვილი შიში ღ ალმღერეულება. მრავალნი რიც-
ხნი მოზინველთა შედტრტვინებულნი ჰაერისაგან ზედ
დაგვცვიდებიან, რომელნიცა განგვიმრავლებდნ ჩუქნ
წუხილსა, ხომალდმა დაიწყო ჭრიალი, დაიწყო მასში
შემოდენა წებლმა, მეცადინეობანი მეგემთანი შთებო-
დიან ამაოდ. ადელაიდა მხოლოდ ჩემთვის შეწუხებული,
მამლევს იმედსა ღ მით მხნეობასა; არამედ მსწრაფლ
დაგვეცა ჩუქნ წარწყმედა უძლეველი.

სიბნელე უაღრესად გვაჭვირვებდა ჩუქნ, დელვამ
ზღვისა ყოველს მინუტს გვიჩადებდა ჩუქნ შთანთქმად
უფსკრულსა თვისსა. ხომალდი მალღდებოდა ხან თით-
ქო ცამდინ, ღ ხან გვეჩვენებოდა ქვეშე ზღვისა; ყო-
ველნი ვიყავით მაშინ ჰირქვე დამხობილი, მვედრებელ-
ნი მღუთისადმი.

დასასრულ, ესეოდენ სასტიკთა ქართა, მიახეთქეს
ხომალდი კლდესა, შუა ზღვაში მდებარესა, რომელსაცა
თავი მცირედ რამე ჰქონდა ზღვას ზეით, ღ დაღეწა-
კემი. იმედი ჩუქნი სრულიად განჰქარვდა, მეგემნი
ცხარეს გოდებით ესალმებოდნენ ერთმანეთსა, ღ ზღვა
გვიღრეჯდა ჩუქნ ძირსა თვისსა. ჩუქნ უკვე ვიგრძნეთ,
რომელ არა როგორიმე ძალი კაცისა, მუნითგან ვერ
დაგვიხსნის, ღ დაგჭყავითლა მცირედ რამე მას უბე-

დურებსა შინა, როგორც რომ ერთბაშად მოგვესმა შესაარქელი ჭექა...სომალდი იშლება...იგი სრულიად იღუბება...ღმერთო! დაიხსენ შენ ადგლიადა!...

ამისა მსოფლოვ ერთიღა სიტყვისა მოვიწერ თქმად,-ღმერთი, რომელსაცა ვუწოდდი მე შეილად, გაზდამოსდა თხოვასა ზედა ჩემსა; ვიცურე რა ცოცხოდენი წვალებით, ჩავავლე კალთასა კელი მეუღლესა ჩემსა, ზ გამოვათრიე იგი სასტიკებისაგან სიკვდილისა: მას ეჭვება მაგრა თვისდა ქალი ჩუწნი ცეცელია, ზ დაცვირთულმან მან თვისის უმვირფასესითა ტვირთითა ჩემთან ერთათ მივმართეთ მას გორასა, რომელსაჲდაცა დაიხსენება სომალდი ჩუწნი, ზ აღუდით მასსჲდ დიდის ტანჯვით, ზ მუნ დამამშურალნი უძლურებითა, სიკვდილისაგან არა შორითა, მოველოდებოდით რომ დაწენარება ცისა მოგვანიჭებს ჩუწნ ღონისძიებასა სილვად ჩუწნის მღებარეობისასა.

ოდესცა დასცხრა ქარიშხალი, შემდგომმა დღემ განგვანათლარა, განგვიანლდა ჩუწნ სილვა უსასტიკესი. უბედური ცეცელია, უჭრავათ, ზ უსულოთ მღებარებს,—დვდასა მისსა განუსომელსა განცვიფრებასა შინა თვისსა ჭწადიან გადავარდნა წყალში. მრავლად დამიჯდა მე შრომა ქადაგებად მისდა სარწმუნოებისათვის, რომელთაცა თუთ იგი ნუკეშს მცემდა მე ჟამსა შინა ჩემის ზეობილეობისასა, ზ დავაჩუქე იგი რითაც ღონით იყო; არამედ განუსომელი უმწვერვალესობა, რომლისადმიცა მიუვანილ-ვიყავით ჩუწნ, ვერა შემძლებელ-იყო მონი-

ჭებად ჩეჭნდა-ნუგეშისცემად. ჩეჭნ ვიძეოფებოდით სა-
შუალ დაუდგრომლისა ვნებისა, მოკლებულნი ვოვლისა
იმედისაგან, ღ კანუტოლველი სიკვდილი, გვჩნდა მხო-
ლობითს ჩეჭნს წინაპარად.

გარნა ბუნებითი კაცისა გულის თქმა, რომ გან-
ვიძეოროთ უკანასკნელი საათი სიკვდილისა, ძრეულად
აღსდგა ჩეჭნში. მიწა წარმოედგინა თვალთა ჩეჭნთა;
არამედ, ვითარ მივასწოთ მუნად მდე? თუძცა მდებარე
იყო არა შორედ, არამედ ვერ გავბედე გაცურვა, ვიუ-
ვით რა ამას განსწავსასა შინა, დავინახე ახლო ზო-
გიერთა გადანარჩენი გემისა ფიცარნი, ესე იყო ფრიად
საკმაო, ჩეჭნის ბედნიერებისათვის, რომ დავსწნილვი-
ფენით, მაშინვე გავიძერ თვისგან დანარჩომნი სამოსნი,
ღ შეეცურდი ზღვაში. მალე მივახლოვდი მას შესაწევ-
ნელსა ჩეჭნსა, უეჭველად გარდამოცემულსა ზენარისა-
გან, ღ მოვათრიე ადელადასთან, ღ ვაოვე მასთანავე
ერთი ჩეჭნი სკიფრიცა, რომელშიაც არა მავთენი სიმ-
ძიმე იყო, ღ ერთიცა ნავიცა გემისაგანი. მე დავაკარ
მასსედ ნაპოვნი ფიცარნი შემწეობითა ჩემის ჰერანგი-
სათა, რომელიცა დავსიე მე მისთვის;—დავმარტე მას-
სედ წნელითა ცოლი ჩემი, რათამცა შიშისაგან თვალი
არ წართმეოდა გადასავარდნელათ, ღ დავაბი მასსედ
სკიფრიცა ჩეჭნი. მან უსაყვარლესმან არსებამ შთაიდგა
კალთაში გვაბი ასულისა თვისისა, რათამცა მიაბაროს
მიწას ღ ესრედ, შეწეუნითა ღვთისათა განვლეთ ზღვად.

იგი ერთისა მხარისაკენ მშვიდობით, შემდგომად ესე-
ოდენთა გამოუთქმელთა მწუხარებათა.

დასასრული ზიზუელის ნაწილისა.

ადგილ-აიღა.

გავედით რა ხმელად, დავეძვნეთ ქუჩეანასა ზედა
დ, ნიშნად მადრიელობისა, შევექსწირე ღმერთსა მსხვერ-
ვლად გულნი ჩუწნნი, ვითარცა მხოლოსა მიხეხსა ჩუწ-
ნის განრინებისასა. შემდგომად მცირეოდენისა ლოცვი-
სა, წარვსდექით წინ ხილვად ადგილ-მდებარეობის, რო-
მელიცა იყო მოუქმედებელი, დ მოკლებული უოველთა
კეთილთა, საჭიროთა ჩუწნთვის საცხოვრებლად, დ გან-
მწარებაჲნი ჩუწნჲნი მიაწია დასასრულადმდე, ოდესცა
ვცანი, რომელ ვიმეოფებოდით უდაბურსა დ უქმნელსა
კუნძულსა ზედა. მართალია, რომელ აქამოდე არ შევ-
ხვედრივართ მტაცებელთა ზირუტევთა; არამედ ვინ და-
გვარწმუნებდა, რომელ ჩუწნ მარადის ვეოფილვიუავით
მათგან უვნებელ? დაზბრუნდით წენარის სიარულით კი-
დურისაკენვე, შთაცვივნულნი ამა განსრახვათა შინა.—
ზირველი მსრუნველობა ჩემი იყო, მიმებარებინა მი-
წისათჳს საბრალბელი ქალი ჩემი ციცილია, დ და-
მევიწეებინა დედისა თჳსისათჳს წუხილი მისი. მე ამოვ-
თხარე ქვიშაში ორმო დ მივასამარე მუნ საუვარელი
იგი, დ შეუდექით ჩუწნ ვედრებასა ღვთისასა, დ გან-
ვაშორე შესაზარელი მის მხედველობისაგან მეუღლე ჩე-

მი, რომელიცა მხოლოდ უახლებდა მას სასტიკებასა:

დაბოლოებისა მეზრ ამა სატირალისა ამბის, გავ-
სწსრივე მე სკივრი ჩემი გამოთრეული ზღვიდგან თუ-
ლითა ჩემითა, უშრომელად გავტყე იგი ქვითა, ზ ამო-
ვაწეე მრავალი ნივთი, რომელნიცა ამისთანას იდგილს
ივენენ ჩუწნთუხ ძალიან საჭირთანი; ესე იგი: ცუდი,
ეხო, სერსი, ლურსმები, მაკრატელი ზ სხვა: მე ვაწე
ეგრეთვე მასშინა ვერცხლიცა ზ თქროცა, რომელთაცა
მოხმარებამ არაგვირდებოდა ჩუწნ დიდსა შემწეობასა;
არამედ რამც უმეტეს გამამსიარულა მე, იყო წვეილი
დამბახა, საფანტი, ზ ზატარა ბოჩა წამლითა, რომე-
ლიცა სულ თავის სისველითაც იყო ჩემთვის უსომოდ
სასიამოვნო ზ საჭირო. მე გავშალე ისი გელცასოცსე,
რომელ გამემშო მსესედ, ზ თუმცა ვიძიშვიდი, რომ
ხისველისაგან ძალა არ წართმევიყო, არამედ შევინახე
ისევე ძალიან გაფთხილებით, რომ სულ მარცვადიც არ
წახდა.

შემდგომად დავიწეე ფიქრი ვითარისმეს საჭმელის
შოვნასა ზედა; სიმძილმა დავეწეო ძლევა, ზ რათამცა
მისთუხ გველონის-მიებისა, მოკერიფეთ ზღვის კიდურ-
ზედ გამოხანირებულნი კიბონი, რომლითაცა ზ დავვი-
კაჟოფილდნენ დამსეულნი გულნი ჩუწნნი, ზ მოკერი-
ფეთ რა ივინი ფრიად საკმაოთ, შეუდექით გსასა მთრე-
ფელნი თან სკივრისა, რომელსა შინაცა იყო მრთლად
ჩუწნი საუნჯე. მე გავაკეთე იგი მარხილსავით, რომელ-
საცა მოვაბი ორი სარი, ზ მოვათრევიდით ეუნძულთ

მხრისაკენ დასავლეთად. რაერთსაც ვწინაურდებოდით, მით უმეტეს გვეჩვენებოდა ადგილი ნაუოფიური. ვპოეთ ეგრეთვე სილი, გარეული ფინიკი, რომელითაც დაფლავდით რამდენსაჲ დღესე. ამასთანა წინათ სიფრთხილუ არ იყო ჩუქნთვს უსარგებლოდ; ამისათვის რომელ შემდგომად ამისსა, კარგახანი ველარა ვპოეთრა, საღამოს ქამს თანაგვედვა აღმორჩევა დასამოუფელისა, რათამცა განვლტოლვილვიყავით მტაცებელთა ნადირთაგან, თუ მას მკარეს ივენენ სადმე;-ღ რათამცა გავფთხილვიყავითლამის სიცვიესაცა, ამისათვის გავიკეთეთ ქოხი, ღ განვისვენეთ. მეორესა დღესა კვალად გავემკსავრენით;-დიდსანუტეშოთ ვისილეთ ჩუქნ ალაგი განმდიდრებული ნაუოფითა, სადაც დავასკვენით ჩუქნი ცხოვრება, ღ ამისთვს ალვაკეთ ქოხი მტკიცე, დასაცავად ცხოვრებისა ნადირთაგან.—

ყოველსა დღესა ვამაგრებდით ღ ვიმძეენიერებდით საცხოვრებელსა; მოვზიდეთ საკმაო ურიცხვი შეშა, საზამთრო საზრდელი, ესე იგი: ჰანტა, მაჟალო, შვინდი, ღ სხუა ამისთანანი; მოვინადირეთ თევზნი, ღ გავასმევით (ვითარცა წესია) შესანახავად.

დავწყობდით რა ამისთანას სამზადისთა, გავიკეთეთ გარშემო სახლისა, გალავანი სიმაგრისათვის, გავაშენეთ ბაღი სხუა ღ სხუა სასიამოვნო უფავილებითა ღ საზრდელის ნაუოფებითა;-შემდგომად ამისა მოვიწადინე ნადირობაცა; არამედ ერთი წვეილი დამბახები, რომლისა მეტიცა სხუა სახურისი არა რა მქონდა, ვერ

მაკმაოფილებდნენ; ამათ მოუგონე მასე ვითარცა ფრინველთა, ეკრეთვე ზირუტევთა, ზ სკამოდ ავაესე იმაებით ამბარი ჩუწნი.

ერთსა შინა მწუხრსა ადელაიდა შეშინებული მობოდა ჩემკენ, მრწმუნებელი, რომელ დაუნახამს ჩუწნს ასლო ტეის ჰირსა მტაცებელი მხეცი, მაწოებელი ბოკვერთა თვსთა. გამოველ მსწრაფლ თვსის დამხაჩებით ზ შუბით, ზ მივატანე მას მხარეს, რომელიცა მაჩვენა მე ადელაიდამ ძეცის კვალზე, რომელიცა მეგონა დათვი; ზ ვითარ იყო ჩემი განკვირება, როდესაც ნაცვლად მისისა, ვისილე მე გარეული თხა, რომელიც არ შეშინებული ჩუწნის ნახვისა, მოგვიასლდებოდა ჩუწნ დასრიდის თავით, ზ გვაშინებდა თავისის რქებით. ჩუწნ მოვტაცეთ მას ორი ჰატარა ნუკრები ზ შევისხით მხართა, ზ მხიარულებით უკუმოვიქცით შინისაგან.

ესე საშოვარი მით უმეტეს იყო ჩუწნთვს სასიამოვნო, რომ ამა კუნძულსა შინა მოსვლის ქამიდგან, არ გვენახა სორცის კემო; ადელაიდამ უკუ მიიხედარა, დაინახა ჩუწნკენ მომდევარი თხაცა, ბლავანი ნუკრთათვს, ზ უმცირედის წინა-აღმდეგობით დავიჭირეთ იგიცა. ადელაიდა იქმნა დამსხნელი მათი-სიკვდილისაგან, ზ მიმღებელ საკუთარსა თვსსა მზრუნველობასა ქუწმე. ამა შემთხვევამან მსწრაფლ დაგვაფიწეა ჩუწნ თავს გარდასავალნი ზ ვსარობდით მით.—გავიჩინე მომენება მათი, ზ შეპურობილთა მფრინველთაგან, ზ აღარ ვნადლობდით კორცისათვს.

ერთსა მწუსრსა მე, მომავალსა შინისაგენ შემხვდა მძინარე ტყეში მოზდილი თიგანი, რომელიცა ჩემის შუბის შემწყობით მოვკაღ ზ წავიღე შინისაგენ; ადელაიდა ჩემი მლოდნელი, იუბრებოდა გზისაგენ, დამნახველმან ჩემმან, მსწრაფლ შემისუბრეს ტვირთი ნანადირევი ჩამორთმევითა. ჩუენ მაშინვე შეუდექით ტყავის კახდასა თხისასა, გაფინეთ ტყავი მესე, რომელ მოგვეხმარა იგი ტანის შესამოსად, სორცი დაუჭერთ ნაჭრებად, რომელთაგანნიცა ზოგი მოვწვით ცეცხლზედ საჭმელად, ზ ზოგი ჩამოვკიდეთ კვამლში ღორებად.

მწუსარებანი განვლილი დღითა დღე გვიდინჯდებოდა ჩუენ; სამხადისი საზრდელი საკმაოდ გვიჩნდა ზ დავიწყეთ ჩუენ დავიწყება უბედურების ჩუენის მდგომარებისა, თუმცა განშორებულ ვიყავით ჩუენ სიმრავლეთა ზღუათათა კაცთაგან; არამედ დამორებულიცა ვიყავით მათ დევნულებათაგან. ესე სახსოვარ სიყვარულისა ღირსი ცოლი, ნუგემის მცემდა მარად ჟამ თჳსითა სიყვარულთა, ზ მაგიწყებდა წარსულთა უბედურებათა, ზ ახალსა მხოლოობითს ცხოვრებასა; არ მამლევდა დროსა ნადვლისაოჯს, ეოველსა ჩემსა სხვაგან წასვლასა ზედა თანა დამსწრე იყო იგიცა ჩემთან, ზ ესრედ ახალი სიყვარული მგარესა ამას განვიფინეთ ჩუენ შორის.

ადელაიდა იქმნა უკუეზ დამკვიდრებულ მას ზედა ზ ეკუთვებოდა ეოფად, დედად, ჩუენის სიყვარულის ნაეოფისა. ამა უცხოისა ადგილსა, რითაც უტკბილეს

ვსტკებობდი სილვისა კმაუოფილებითა ადელაიდისათა, მით უმეტნავეს თანა წარმხდებოდა საუვარელი იგი მე- უღლე ჩემი უუშვენიერესითა ღ უმვირფასესითა წინა- ჰარითა. იგი იყო შობიდეგან ოცდა ერთის წლისა. მშვენიერი გული ღ სახე მისი შეაწწწუნებდენ თუთ სი- სხლეგრილესა არსებასაცა, ღ უუძვირესი ნაწილი მისი, იყო ჩემთვის, უმვირფასეს ცხოვრებისა ჩემისა.

ახლო ჩუწნსა მდებარებასა ჭალაგსა შინა გვექონდა გამოარჩეული ადგილი შრომითა თუხითა შემოზღუდვი- ლი, სადაცა გამომდინარებდა მსგავსი უკვდავების წე- რო, ჭფარვიდენ უმშვენიერესნი ხენი ნაუოფიერნი, მუნ უმეტესად შევიდგინეთ განსასვენებელი სუწნი, მუნ ვსა- დილობდით ჩუწნ უოველ დღივ, მეტადრე ჰურის საჭ- მელად. გვექონდა წეაროს ჰირს აუზი გაკეთებული; უესა- ვვარლესი ცოლი ჩემი თუძცა ესოდენ შეთანაერთებულ- იყო ჩემთან სიუვარულითა, არამედ ესოდენვე ჯერეთ მმორცხვობდა თუთ მე რომელ უმრავლესითა ვედრები- თა ძლივ დავიუოლიე გახდა სამოსლისა ღ ჩემთან ერ- თათ გაბანჟა აუზში.

საუვარელო ღ კეთილ გულ-წმიდაო სქესო, ღ უსავრძნობელესო არსებაჲ! თუწწნ, ექსორობასა შინა ძალ იქნებით დატვირთულ გულ-მტკივნელობითა თუწწ- ნის საუვარდლისათა! აღტკინებული ჩემდა უბედურებანი, იმეცადინენით, ვითარცა მე, დაახნელოთ გონებათა ში- ნა თუწწნთა; რათამცა წარმოიდგინოთ თუხდა, აწ მეო- სა სახესა შინა, გამოუთქმელი კმაუოფილებანი, გამო-

ნაცადნი სიამოვნებათა შინა შეთანაწესებულისა მეუღლისათა!-თქუენ ნიანგო ზღვისანო! ნეტარმცა იქმნებოდით შეთანათესებად ესრედ თქუენის განუღტოლგელის მაცხოვრებლის საყოფელის წელისა, ვითარცა კეთილნი მეუღლენი, რომლისათესცა ვლადებ!—

ოდესცა ზღვისა ტალღამ დაიწყო უკუცა მკედველობისაგან ჩუენის უსასიამოვნოესის შექცევისა, წარედით ჩუენ ამა შესაქცევის ადგილისაგან ღ შევიქცევოდით გარემოსა ზღვისასა;—ოდესცა ადელაიდა ჩემი ჭოებდა რასამე ზღვს კიბოსა, მაშინათვე აღმოუტევებდა სასისარულოსა მახილსა, ღ მიწოდებდა მე თესდა შესაწევნელად: ვინაჲდგან ხშირად ვერ ჭებდაჲდა რომელ შეჭხებიყო მას, ღ მე თუთ მოცინარის სახით ემაწვილურს მის მკრთლობაზედ, მისს დასასჯელად, ვუახლებდი მას უუნაყესსა ღ უუსიამოვნესსა ხუმრობასა.—

ამისთანას შექცევთა დამშუელთა, ვედარ მოვიცალეთ ნადირობა თევზთა, მოვიღეთ რაჲმე სილი ღ მოვისადილეთ ფოთლით მოფენილს სუფრასა ზედა. სიამოვნება ჩუენი არა სუსტდებოდა, ღ საუბარნი არაოდეს არ ჭსცხრებოდიან. მოახლება ლამისა გვაწუხებდა ჩუენ ჟამსა შინ სასვლისასა.

ჟი! თქუენ მცხოვრებნო ქალაქისანო! თქუენ, რომელნიცა ეძიებთ ბედნიერებასა, მატყუართა ღ შეშფოთებულთა სასიხარულოდ ქალაქთა შინა, ღ ჭოებთ მრავალ ფეროვანთა თესთა შექცევათა შინა, ერთსა მხო-

ლოდ უკმაყოფილებასა ზ ჯავრსა. უკეთუ გულთა თქუწნათა, სიტკბობათათჳს მწუჟრვალეთა, ჰსწადიანთ ცნობა განსვენებისა ზ კეთილ-დღეობისა, დაუტკვერით ამოანი ზ ჰირუთენბნი შექცევანი, მოგახლოვნით ცნობასა, ზ დაესახლენით აშისთანას მოშორებულს ადგილსა, უკეთუ გუჯესთ საუვარელნი მსგავსი ადელაიდისა.

ჲერ გამოძინატავს მე აქ ყოველნი ჰუმპარიტნი ზ უბიწურნი კმაყოფილებანი, რომელნიცა გამოვიარეთ ჩუწნს განდგომილებასა შინა: რასაკვირველია უადვილეს იგრძნობების, ვიდრელა გამოძინატების; ზ უკეთუ უბედურებასა შინა შეესვი-მრთლად ჰინაკი სასტიკებასა, — უადრესისავე ხატითა ვგრძნობდი სხუასა საფასესა ჩემდა წინათ განსახულთა სიტკბობათასა.

განსრახვანნი ჩუწნნი უმეტეს ჰსწარმოებდა ჩუწნთა დაშვილოვნებათათჳს, რომლითაცა ვხადოდი დაუუმნებასა ამა უსასიამოვნესს ადგილსა ცხოვრებისასა. მორის ადელაიდისა ზ ჩემსა ხშირად იყო ესე ვითარი ლაპარაკი, რომელთაცა სიუვარული ზ მეგობრობა შეადგინებდენ ყოველთა ნეტარებათა., საუვარელო მეგობარო! მრქუა ცოლმან მიმკვრელმან კელთა ჩემთამან გულისა თჳსისადმი; ოდესცა მე გხედავ შენ, აღარ ვმზრახველობ უმეტეს წარსრულისათჳს, ზ ვივიწეებ ყოველსა გარდანავალსა ჩუწნის ცხოვრებისასა, მეოფობა შენი ნუგეშსა მცემს მე, მიმსუბუქებს ნაღველსა; იგი მიქარწულებს მე გონებათაგან ყოველსა ჩემსა ტანჯვასა; — ნაუოფნი, რომლითაცა ვიკვებებით, თუმცა არიან

გარეულნი, მეჩვენებიან მე უუსასიამუნესად; ჩემის აზრით, წარმატებიანი გინი გემოვნებითა ეოველთა მსხმო-
ვიარეთა უკეთესთა ჩუწნთა ევროპიის ბაღთა შინა
სილთა; იგინი არა დამსამუღ-არიან შიშითა, მუქარე-
ბითა, აზცა შემშურნეობითა: კრიკინა,-ეურმის მტევანი,
მოწვეტილი შენის კელით, უწარჩინებულეს-არს ჩემ-
თვს ეოვალთა გემოვნებათა ღ იშვიადთა სილთა ზედა,
რომლითაცა მზადდებიან ჭრანციასა შინა მდიდართა-
თვს განსაცხრომელნი სტოლნი —აქ არა გვევანან ჩუწნ
მსახურნი, მომზადებულნი სათხოვართა, მაშა აზცა თა-
ნა-გვამს დაცუად ხარისხნი ჩუწნნი; არამედ სიემილი-
ჩუწნი სუფრის მოსამსახურეა;-ხოლო, სიეგარული,
მსოფლობითი ჩუწნი შემაქცევარი.—ოჰ! უეჭველად,
საეგარელო მეუღლეე, ზასუსი უგე მე: მოკლებამან ჩუწ-
ნის ქონებისამან არ უნდა გაგვიღვიძოს სიბრალული,
მის ჟამიღვან, რა ამაგუნძულსა ვიმეოფით, მოვიპოეთ
ჩუწნ სიღინჯე, განშორებითა კაცთა სასოგადოებისაგან
ღ ვუწეით წარმოადგინება თვსდა ჭეშმარიტისა კეთილ
დღეობისა,-მაშინ, რა, ჩუწნდა მსგავსნი, ვერა მიმხვედ-
რნი საერთოს ცხოვრების-სათნოებისანი, ღ დამთრგუნ-
ველნი უერსთა მებრ ეოველთა კანონთა ღ ზატოვანი
ღ კეთილისა სვინიდისისანი, დაუცხრომელად ვასხებუ-
ლან ურთიერთს ებოროტსიტევაებიან. ესე უგვანი წესი
ცოფთაჲ, არა წარმოადგენსა მხედველობასა, ას წელ
უსასტიკესსა, ვიდრე ჩუწნი ნაღველი-ქონებისათვს? მე
ვსტელები, რომელ ფიქრი-ესე გასამწარებელია; არამედ

რათამცა განველტოს მაჩვილსა საშიშროებისასა, კაცი ჰატიოსანი, კაცი სათნოიანი ღ განსვენებული, - არა იძულებულ-არს დატევებად თჳსის მამულისა? — რომელსა შინა მხარესა ქეჭუნისასა ძალ-უმს მას ცხოვრება, რათამცა მიეფაროს დევნულებასა მათსა? ვითარი ძალ-უმს აღმორჩევად საფანე, რათამცა იეოს უშიშროებასა შინა? არისა მძიმე სადა დასაუოფელი, რომელსა შინაცა მართალსა ძალ-ედვას ეოფად საფარველსა ქეჭ-მე, დევნულებათაგან ძალთა მათ შეუწყალებელთა მკეც-თათა? მათ თჳთ თავით თჳსით არ განუცხადებენ სოლ-მე! ერთერთსა ცხადსა ომსა? აწ ძალ-შემოსვილი გუნ-დი ჰსწემედს მეორესა, სოლო დილაზედ ძლეული აღ-მსრდელობს დანავლებათაგან თჳსთა ღ თჳთ უკვე ამ-ხობს მძლეველსა. აზრი არს მათთჳს რადმე შემთხვე-ვა განსეთქილებათადმი, რომელნიცა თვალთა შინა მათ-თა უადვილებენ ეოველთა უგვანებათა, ღ თანაშემწეო-ბითა მსგავსთა წინადადებათათა, კაცნი ბოროტნი იგი ნებას-რთავენ თავსა თჳსსა ქმნად უმგზავსებანი; — მოფარველობასა ქეჭმე დაუსჯელობისასა. ესე უბედურნი ღ უპატიონი აწილებენ სახელთა თჳსთა, მიუნდობე-ლობითა, გარდამკედნი ერთგჳის კეთილოვნებათაგან. ძალ-დატანება, კაცის-მკვლელობა, გაცარცჳა, სულის წარწყმენდა, აი! თჳთ უუმცირესი ბოროტმოქმედებანი, რომელთა ზედაცა გამხილება მათი ადჳლ-შესაძლებელ-არს;

ვერცხლის მოვერეობა ჭხრწნის დაუცხრომელად გულთა მათთა: იგი აწარმოებს ეოველთა მათთა ზედა დაცმა-თა; უგუნურნი! ჭმისვერზლობენ ეოველთა, რათამცა-ჭსდვენონ დაუდგრომელსა ბედნიერებასა; ივინი ჭსურო-ბენ მკვეთრ-გულმოდგინებითა მსოლოდ ოდენ აღმატე-ბასა ჩემთა ღ ჰატევთა მიერ; თავის მოვეარულობა მა-თი, აშოოთებს მათ, იგი მათ აღელებს, იგი მათ უკარ-გავს მცნებათა, იგი მათ უშთობს გხასა ჭქმშარიტები-ხასა; ღ ესე წარსაწემედელი სურვილი აკლებთ მათ სრულიად განსვენებასა; შორის მისსა, ვითა ჩუწნ აქს ვსაზღრაფთ თვისთა სურვილთა, მონაობითა წყართა ცსოვრებისათა, დასანუგეშებლად სიემილისა, აზრე ფი-ნიკითა სასზრდოდ; ღ ოდესცა შემდგომად დაბურვილთა ჰურთა, მოუთმენელად მოველით სსივსა მხისასა, რა-თამცა ნუგეშის ცემულ ვიქმნეთ უთნობათაგან:- ჭრან-ციელნი, გუნდად შეკრების ჟამს კიდესა ქუჭქანისას, რომელსაცა უამულად უწოდებენ, ურთიერთს ვასსებუ-ლად ებოროტსიტევაებიან, ეპაებენ სასოგადოთა სსუათა, ღ ანთხევენ სისხლთა მოთანაზიარეთა თვისთათა.

ოჰ, ჩემო ადელაიდა! ოჰ შევეარებულო ჩემო! მოვჭ-ვევ მე კვალად მიმურდომელმან მისმან; ცამან, განმა-შორებელმან ჩუწნმან ამა შესასწესენის მკედველობისა-გან, დაგვიბურა ჩუწნ თჳსნი კეთილ-დღეობანი; ოლომც აქ ვაზოვოთ ჩუწნ ნაუოფნი სასზრდოთ, ტეე განსადგვენ-ლად სიცივისა, ნადირთა ტყავნი ტანისამოსად, ჩუწნ კმაუოფილ-ვართ, მოსვენებულ, ღ ბედნიერნიცა; ინადო-

ბა, ჩუწნამდი ვერ მოაწევს; ზ ბუნება მორცხოვასა ჩუწნ-
 თან უცსუა; ზ არა რადმესა ვერ მალ-უმს გაწბილებად
 დღენი ჩუწნნი. რათღავე ვმეხნოთ ჩუწნ დარტყეუა მშვი-
 დობიანობისა ჩუწნისა, უსარგებლოთა სურვილთა მიერ!
 მალ-გვიძისა ქონება იმედისა, რომელ მსგავსთა ჩუწნთა
 ოდესმე იზრუნონ ჩუწნთვს, დაფლობი-მოკოთა ანგა-
 რებათა მიერ! რომელნიცა ჭმრომობენ მსოლოდ თვს-
 თა სარგებლობათათვს? ვითარ ვსასოოთ, რომელმცა
 შეიბრალონ ჩუწნნი უბედურებანი,-მათღა უცნობელნი;
 ოდესცა ივინი არა ღირს-ჭეოფენ ვურადღებსასა თვსსა,
 წ. ნ. შ. თვალთაცა თვსთა ვნებათა ზედა, ზ არცა იგულ-
 მტკინეებენ უბედურებათათვს უვარგისთა მეკობართა თვს-
 თა ზ მასლობელთა ნათესავთაცა? ოჰ! არა! განვიქარ-
 ვოთ იმედი, რომელ სასტიკ-გულოვანთა მოგვცენ ჩუწნ
 ოდესმე შემწეობაჲ! ოდესცაღა ჩუწნ განვირღვართ მათ-
 გან,-თანამდებ-არიან მოზღვევად თანასწორითავე სატი-
 თა;-თანაგვამს მათი ყოვლითურთ დავიწეება. დავტყვოთ
 ივინი განუსვენებლობასა შინა შეგნებისათვს ოქროთა,
 მიტყვებისათვს ჰატივთა, ზ ღირსებათა. დაე ურთიერთს
 შემოფოთდნენ, თავითა თვსთა ავონ, ზ ერთმან მეორე
 განსრწნას: დაუტყვნეთ ივინი მდევნელად ჩუწნთათვს,
 ბედნიერებათათვს, ზ ვიზრუნოთ მსოლობითად ჩუწნის
 სიევარულისათვს, ზ ვასსებულად ვეთანამეძმევენეთ ურ-
 თი-ერთს ზ დავიცოტაოთ ნაკლულევანებანი თვსნი. ოჰ!,
 საეუარელო კეთილ-გულოვანო ჩემო ადელაიდა! ბაკეოა
 შენთა ზედა, შენთა განსხრობილებათა შინა, ზ შენსა

გუჯსა ზედა, ვუწვი მე კვალად ზოვნაცა უსენარესის
 კეთილ-დღეობისა, აჲ მეო ნეტარებისა, რომელიცა მდგო-
 მარებს მასში, რათამცა ჩაგეოდნა შენ განსვენებასა ში-
 ნა ჩემსა უნანურად, ზე უმ. შობად მემშურნეთა ზე სჯუ-
 ლის დამარღვეველთა კაცთაგან ზე მიზიდულებათა მათ-
 თაგან; უკეთუ საშუალ ამა უდაბურისა, ამა ცხელსა ქვი-
 შასა შინა, შრომის მოუფარეობა ჩუქნი დასასრულ მო-
 გვანიჭებს ჩუქნ მიუცილებელთა ზე უსაჭიროესთა ნივთ-
 თა ჩუქნის ცხოვრებისათჳს; უკეთუ ჩუქნნი შრომანი,
 მზურნელობანი ზე საქმენი მიასწევენ მუნამდე, რომელ
 დაცულ-ვიქმნეთ ჩუქნ სიცხეთაგან ზე სიცვიეთაგან; ერ-
 თის სიტყვით, უკეთუ მართლ-მსაჯუელობა, თანასწორ-
 ადვე მკადველი უურად-მღებლობა დამძაწრსებელი ზრუნ-
 ვისა, ვითარცა გარეულთათჳს, ეგრეთცა განათლებულთა
 თჳს, მოგვხედამენ ჩუქნ თვალითა სიბრაღულით. —
 ახ! მერწუნე მე, საუვარელო ადელაიდა! დავივიწყოთ
 ფიქრი ამა ჩუქნის ადგილისა ზე დაშენებად მათ შეუ-
 რაცსთა შორის კვალადვე. —

აზამედ იგი მარადის იშიშვოდს, რომელ ეროსა
 ჩუქნთაგანსა ქუჭყანსა ვალისა მიმცემელსა, არა დაგვე-
 ტევა მეორე ამა უდაბურსა განშორებულსა ადგილსა უშემ-
 წეოდ, ზე უმფარველოდ. ესე მხოლოდობით, მიზეზი გა-
 ნუღვიძებდა მას სურვილსა განსათავისუფლებელად აქ-
 ედგან, ზე აზრი ესე ესოდენ ძლიერ დაენერგა, რო-
 მელ მის მეტი საგონებელი სსუა არა ჭქონდარს; ზე
 მიეცა საეჭვოსა მწუხარებასა.

განთიადსა ერთსა, ვითარცა მე, ჩვეულებისამებრ და-
ვაჭირე წასვლა ზღვისა კიდურსა თევზის სანადიროდ,
მოიწადინა ცოლმაცა ჩემან ჩემთან წამოსვლა; მიმაჯა-
ლობაში ჯერეთ მსესა არ მოეფინა ქუჭუნად სსივნი
ოჯსნი, რომელ ადელაიდამ დანასა ჰაერში საშინელი
მომავალი მავი ღრუბელი, ვითარცა ჩვეულებრივ აუ-
ჩნდებიან ზღვასა, მსწრაფლ დაჭყარა ცა ნისლითა თუ-
სითა, ასტედნენ ჭექა-ქუხილნი, ელვანი, ზ ნიაღვარი
დარღამოდრიდა წყაროთაებრ; აგვირიეს გსა შინ და-
ბრუნებისა, ადელაიდა ჩამვლები ჩემი კელისა, ძლივ მო-
მდევს, მე დამაშვრალი; სიბნელემან ცისამან უადრესად
შეგვაწუსა ჩუწნ, ზ ესრედ მივატანეთ ძლივს ახლორე
სასლისა ჩუწნისა მდებარესა ჭალაკსა შინა ქვასა კლდი-
სასა, თანამდებ ვიუავით მუნ დატანებად ზ განსვენებად,
შიშმან ზ ძრწოლმან მიჰსადა გონება ადელაიდას, ადე-
ლაიდას შემოეყარა გულსა, მიეღო ცნობაჲ, ზ მოშრი-
ტა სიცოცხლე ჩემი; სადღა ვაჟობ უძვირფასესსა ადე-
ლაიდას, ვინ მომცეს მე მხარი მოსაბრუნებელად! ვინ
მომცეს მე განსაკუთრებული მისი! ჭი ადელაიდაჲ! ვიერ-
დნობ გულსა ზედა ჩემსა, ვესვევი, ვესაუბრები, ვეანო-
რები: დავფუფუნებ; არამედ ვერა ვნუგეშებდი; —ჟო ღმერ-
თო. ვითარი იუო განახლება წელულებათა ჩემთა! ვი-
თარი იუო მაშინ ტრტვინუა ჩემი! მოატანა განთიადმან,
ზ დაჰსცხრა რისხუა ღმუთისა, მოიწმინდა, მოიწმინდა
ცაჲ; ზ აჰა ესე რა ადელაიდა მოვიდა გრძნობასა; -იგ-
მენით აწ, -ვითარილა შემექმნა სისხრული! განახილნა

თვალნი თჳსნი,-თვალნი, ბუნებით, უმანკონი, განანათ-
ლა საკვდავად დაბნელებული გული ჩემი, ღ მოვიდა
სრულსა კონებასა ზედა, ვითარცა სიხმრად-ნამყოფი,
ღ იქმნა თვითცა განცვიფრებულ ჩემსა ასეთსა მდებარეობასა ზედა; ღ შემდგომ ღმუთისადმი თავიანის შემწირველნი, მოვედით სახლსა ჩუწნსა ღ განვისვენეთ.

ამა დღიდან—მიმრავლებდა მე თხოვნასა, რათა-
მცაგანთავისუფლებულ-ვიუხვით ამა სალაკთაცან;-ამა დღი-
დამ სვედა-შემოსვილ-იქმნა მწუსარებითა ღ არაუითარი-
და ნუგეშის-ცემა ჩემი, ვერ ეკუთნებოდა მას. დაიწყო
ჩივილი სასიშრად თავის ტკივილისა ღ ეოველთა მწევრ-
თა თჳსის სხეულისათა. მე იძულებულ ვაჲვ დაწვენად
იგი მრთელს დღეს ქვეშაგებში; მეორეს დღესა იგრძნო
ცოტად შემსუბუქება; არამედ თავის ტკივილი მას არ
უტევებდა, მალე განუძლიერდა, ღ იგი სრულიად ავათ
მოოფი შეიქნა. მაშინლა ვიგრძნე მე უძლიერეს, ვიდრე-
და ოდესმე, ეოველი უბედურება მდგომარეობისა ჩემისა
. ღონის-მიებისაგან მოკლებულ-ქმნი-
ლი, ვიშვიშვიდი, რომელმცა ავათმოოფობა ცოლისა ჩე-
მისა არ შეიქმნას საშიშო, ღ ნაკლულევანებაჲმან შემწე-
ობისაჲმან არა მიჰსადოს იგი სამარედ.

ზირველსა ჟამსა თჳსის ავად-მოოფობისასა იუო
იგი საკმაოდ დამშვიდებულ, ღ იმედულობდა, რომელ
განსაცდელი არა მიადგებარა, ღ უმეტეს ეოველისა მა-
იმედოვნებდა მე, რომელ არ შეწწუსებულვიეჲვ. ოდესმე
სმარობდა ეოველსა თჳსსა ძალასა ადღეომად ქვეშ სა-

გებიდა; არამედ მეტი სისუსტე ისევ ძალას ატანდა წო-
ლასა.

მე ვერ ძალ-ვიდევ უკვე უმეტეს დაფარვად თვით
თავისა-თვისისაგან საშიშროებად, რომელსა შინაცა სა-
უვარელი ადელაიდა იმყოფებოდა. — იგი იყო ორსულ
შვიდის თვისა, ზე ძალიან მისუსტეულ, რომელ ეტვირ-
თუა ერმაწვილი ვადამდე, აუთმოფობა ეოველსა დღე-
სა ემატებოდა, ზე ჩემდა საკმაოდ საცნობელ იყო, რო-
მელ უნდა მოჰკლებიყო სიცოცხლესა. არამედ დღესა
ერთსა ვაჟვე მე შემთხვეუად მისის დაიმედოვნებისა. მივ-
დიოდი რა დაუიქრებული ზღვის განაპირსე, ზე ვაგ-
როვესდი რა კუთ კვერცხთა, დავინახე ნაცურავი ასლო
ნავი. ზე ვიფიქრე, რომელ იგი გარდმოგდებული აქეთ
ქარიშხალისაგან, ზე ვკონებდი შემწეობითა მისითა გარ-
დამოცემულითა ჩემდა ღუთისაგან, მომერჩინა ადელაი-
და გაშენებულს საცხოვრებელში წაევანითა. შეუცურდი
ზე უმეტდვალთ გამოფითრიე ნაპირაზედ, ზე იყო ასე-
თი, რომელ ცოტაოდენის გამართვით, შესაძლებელ-იყო
მოგვეხმარა საქმეში. გავსჩხრიკე რა იგი მივაბი მუნვე
წნელითა ზე დავბრუნდი შემდგომად ჩემს მეუღლესთან,
ზე ვახარე იგი. აღუუვლინოთ მადრიელობა ცასა. სა-
უვარელო ჩემო მეუღლე! ვეუბენ, შესულმა სახლში,,
ღმერთმა მოგვხვდა ჩუენ მოწეალეს თვალითა; მან გვი-
ბოძა ჩუენ ღონის-მიება დასატეველად ამა კუნბული-
სა. ვისასოვბ რომელ მსწრაფლ მოვიპოოთ შემთხვევა
განმგზავრებად ამერიკასა შინა, ზე ვიქმნად მუნ დატბო-

ბილ ახლითა ცხოვრებითა. მორჩი მალე, საეგარელო ადელაიდა! ვეუბნ ნახად მიმხეველმა, ზ დარწმუნებულ-
იუა, რომელ მალეც ადვანსრულებთ, განუღე გული შე-
ნი იმედსა, მე ვზოე ამ საათს ლოდვა, ესე იგი: ნავი
ამა ნაპირასა ზედა გარდმოგდებული, უეჭველად ზეგარ-
დამო განგებითა ჩეჭნს დასასწნელად. ზ რათამცა არა
მიცეე შენ ახალსა საშიშროებასა, ამისათჳს წავალ მე
მარტო, ზ გამოვცდი მას, ზ გავალ გადმა დედა-ადგი-
ლამდე. უკეთუ ღმერთი თანა-შემწე მექმნება, მერწმუნე
მალე მოგბრუნდები, ზ მალე დაგისწნი შენ ამ განსა-
ცდელისაგან; ზ უკეთუ წინაღმდეგ განჭსჯილ ვარ ბე-
დითა დასაღუზავად ღელუათა შინა ზღვისათა, ვმადლობ
მას მაინც მისთჳს, რომელ აღმოურჩევარ მარტო მე
მისთჳს მსხვერწლად, ზ დაუცავს მისგან სიცოცხლე შე-
ნი! — გულ ფიქსოვანო კაცო! მიზანსუხა ადელაიდაჲ,,
შეგიძლიან იუიქრო, რო მე გავიშუა შენ მარტო სა-
შიშროებაში, ზ არ ვიუო მეც შენთან? როგორ უნდა
ირწმუნო, რომელ შენს განშორებაზე ვიუო მე გულ-
გავრილებულ, ზ დაგვეე მაგასედ? როგორ შეგიძლიან
იუიქრო, რომელ შენს დაბრუნებამდე, შენის მაგისტა-
ნას განსაცდელში მეოფობისა მცოდნელი, არ შთავარ-
დე უარესსა საეჭვოს მდებარეობაში, ზ ანუ გაჩცხადე-
ბით გითხრა, კიდევ არ მოვაკლდე სიცოცხლბსა? — მე
ვნატრი ამა შეუბრალებელსა სიკვდილსა, უკეთუ მოვ-
კვდები მე შენს კალთაში; ზ იგი საამურიც იქმნება
ჩემთვის, ვიდრელა ცხოვრება შენს წასვლის შემდგომ.

ჯი ჩემო მეგობარო! როგორ ცეტად გიცვნია შენ, გული, შენის ადელაიდისა!“

ამა საუბარმა აწარმოვა მასში წარსაწყენდელი-გამოცვლილება, ამიტომ რომ იმავეს ღამეს დაიუფლა იგი ძლიერმა ცხელებამ, ზ საათსა-ღ საათსა უძლიერდებოდა. „გულითადო მეგობარო! მრქეა მე მან:,, მეშინიან, რომელ ჩუწნ აღარ გვაქენდება დრო აქედგან გასვლისა; ვგრძნობ, რო ვახლოვდები უკანასკნელსა ჩემსა საათსა, ზ საუკუნოდ უნდა გამოგესაღმო შენ...გმადლობ შენ მზრუნველობისათჳს, რომელნიცა გაქენდა შენ ჩემოჲს, ჩემის სისოცხლის ჟამსა, ზ გთხოვ მომიტეო შეწუხებაჲ, რომელიცა უნდა გიქმნა შენ, შემდგომად ჩემის სიკვდილისა. ჰო, ჩემო შეეფარებულო, გიტევებ შენ; არამედ მაქვს მაინც ნუგეში ცნობად, რომელ სახე ჩემი მარადის გექმნება ღანერგულ გულსა, ზ ჩემი წარიღებს თან იმ სოფელს მოსახსენებელად სიუფარულისა შენისა. მოიგონე ესე სანდისხან, ოდესცა დამიტირებდე მე უბედურსა შენსა მეუღლესა; ცრემლნი შენნი მისცან, არ გექმნებიან ეგოდენ მწარე, ზ გამწარებანი აღუსვენელ ჩემოჲს. მომიტევე, მეგობარო ჩემო! ნუგეში-ეც თავსა შენსა; მე ეგოდენ არღა ვარ ღირს შებრალებისა; ვინათგან ვკვდები შენს სურვილში ზ შენს კალთაში; ზ უკეთუ ჰნებაჲს ღმერთსა მიბრძნოს მე წარდგინებაჲ წინაჲს სასჯელისა მისისა, თავი ჩემი, ჩამევეება მე იმედი საფლავში მაინც, რომ შენ იქმნე ოდესჲ უბედნიერეს, ზ რომელ განჰსჯა, გამამძღარი შენის მწუხარებითა, მოგანიჰებს ერთხელ

მაინც კეთილ-დღეობასა. მხოლოდ მეგობრებს ჯავშნად, რომე ვერ დაგიტყვევო სანუგეშოთ გირათ სიყვარულისა ჩუქნი-
სა, რომელიცა მკაცრს გვაძისა შინა; იგი გექმნებოდამცა
განმაქარებელ სენთა; არამედ თანაწარგნეები შენსა ფიქრ-
სა, დარწმუნებულ-ვარ შენსა უბიწოებასა შინა, და ვსა-
სოებს სარწმუნოებასა შემწეობასა ზედა, რომელ დაგი-
ფაროს შენ. შენ ერთი, ჩემო მეგობარო! აქამოდვე ინა-
ხავდი ქუჩეანასა ზედა სულსა ჩემსა, და ეოველი სურ-
ვილი ჩემი გეუფუფუნებოდა შენის კეთილდღეობისათჳს:
ვმადლობ ღმერთსა, რომელ დამიცვა მე მან განსაყო-
ფლად გავლილთა შენთა უბედურებათა, რომელნიცა
მეოფობასა შენსა ამძიმებდენ, და ვჭსჭერეტ მათ დასა-
სრულ უსაგრძნობელესითა და უსათნოესითა კმაყოფი-
ლებითა. მომიგონებდე მე შენსა მეუღლესა, რომელსა-
ცა განსხვავებით მიუვარდი, და რომელიცა ეოვლითავე
განწირებოდა შენის უვნებელად-ეოვლისათჳს. — უწეოდვე,
რომელ, უკითხ დროსა შინა ამა განჭსრწნილსა განუ-
სანგრძელელებელსა ცხოვრებისასა, გული ჩემი, გულისა
შენისაგან იყო განუერულ: მაშ იუავ მტკიცედ დარწმუ-
ნებულ, რომელ სიკვდილისა ჩემისა შემდგომადცა იგი
გექმნება შენდა ქუჩაშევრდომელ... „

„არა, ჩემო საყვარელო! ვუზასუსე შესაბრალებე-
ლად გარდამსევევლმან, შენ არ მოჰკვდები: ცაჲ ესოდენ
სასტიკ გულოვან არ გვექმნება, რომ გაგვეაროს ჩუქნი,
და უმეტეს მაშინ ოდესცა ჯერეთ არა გვიკეთილდღევ-
ნიარა. არა, უსაგრძნობელესო ჩემო მეუღლე! შენ არ

მოკვდები; არამედ წინააღმდეგ მისსა, იცხოვრებ, რათა უკომიქციო განსვენება გულსა ჩემსა, რათამცა განმიქარვო მოგონებაჲ წარსულთა ჩუწნთა უბედურებათა, ზე რათამცა განამშვენიერო დღენი ჩემნი! საუვარელო ადელაიდა! იფიქრე მხოლოდ ბედნიერებისათჳს, რომელიცა ჩუწნ მოკველის; იფიქრე ღონის-მიებანი დასამსწრაფებელად შენის მორჩენისა, ზე ეცადე იგემოვნო ცოტადენი ზე ადელაიდაჲ დამიწერა კელი ჩემი; რომელიცა დამბანა ცრემლითა, მას შინა მდგომარეობდა უოველი მისი უკანასკნელიდა ჰასუსი.—ამა მოძრაობამან მომიყვანა მე ცნობასა მისდამი: ზე ვერბენ მჭიდროება ძლიერი; ცივი ოფლი გარდამედინა ტანსა, მომავალი წარმომიდგენდა სასტიკებით,—უუუურებდი მას გაციებული.....უთრთოდი.....განკალებდი.....ვიცრემლებოდი მოსალოდნებელსა ჩემთვის უბედურებასა ზედა. ვაი მე! ვიმყოფებოდი იმდღესა შინა, რომელსაცა შინა უნდა წამრთმეოდა საუვარელი მეუღლე ჩემი საუკუნოდ!....

უკონიერებამან დაიუფლა იგი მასვე ღამეს, ზე შოთვამ დამიწერა ადგილი დუმილისა. ხანდისხან ძრიელს სიცხეში, წარმოიტეოდა იგი შემოვითებით სახელსა ზენარ! (რომელიცა იუო მიზეზი ჩუწნის უბედურებისა,) ზე ვნებული მისი გამოხატულება, სხუას არას მოაჩვენებდა მას, თუ-არ, გარდანახადთა სასტიკებათა უბედურებისათა;—ხანდისხან წარმოედგინებოდა მას სახე თჳსისა ქალისა, ზე გამოიტეოდა სახელსა მისსა ცეცელია!—მწარის აღმოცხვრით...

მე არ ვშორდებოდი მისსა კრავატსა ზე ჩუწნსა ორ-
თავეს სარეცელსა, ზე წამდენიმეს დღის უძილოსაგან,
გარდამივარდა სრულიად . . . ძილი თვალთაგან, ვი-
ვაჲ წა შორის შიშისა ზე ხან ამაო იმედისა, ვავსებდი
ცასა თვსითა გულმღუღარეს ღოცვებითა. არამედ წე-
რამ დამინიშნა მე აქ უუსჯულოესი უბედურება სრუ-
ლითა ძალითა, თვსის გულის წერომითა. ადელაიდამ
გარდმოძილო კელი ზე ძნელის ხმით უვანასკნელადაც
მითხრა მე, „გული ჩემი ესლაც კიდევ ჭსოვრთის შენ-
თვს; არამედ ძალე უსავეარელესო მეცობარო! დავრჩე-
ბიან შენ მსოლოდ განსრწნილი დანაშთომი გვამი ჩე-
მი, ზე მოგონება სიეგარულისა ჩემისა; არამედ, ვსასო-
ებ, რომელ გულნი ჩუწნნი, სიეგარულისა შემდგომად-
ცა დაშთენ შეერთებულ!,,

ავად-მეოჟობა ასე გამოსცვალა იგი, რომელ სრუ-
ლიად ვეღარ საცნაურ იყო. თვით მე შევიქმენ გარკი-
ნებულ ზე გაუვითლებულ საშინელად, რომელიცა მეჩვენებო-
და მოლოდებად, რომელ ერთი მენი დავციტანს ჩუწნ,
რათამცა ორნივე შეგვიწერას ჩუწნ ერთსა სამარესა შინა.
დაუშვიდეძელი სიკვდილი, ერთის გზით ჭსწემენდა
ორთა მსხვერწლთა: უბედური ჩემი მეუღლე გამოჟ-
თქმელის თვისის მისუსტებით ვეღარ მამიმედოვნებდა
მე ნუკეშისაცემას ამედითა, რათამცა ძალ ჭსდებოდა მი-
ნიჭებად სიცოცხლისა უბრალოდსა განაჩენისადმი, რო-
მელიცა ჭევანდა მეცელში. მეჩვენებოდა, რომელ ეო-

ველთა განუსვენებლობათა, შეუდგებოდა დათრგუნვილი გული ჩემი.

ერთსა შინა დღესა, ვითა გონება მიხდილი, ვიდექ-რა წინაშე სარეცელსა ჩემის საევარელისასა, რომელსა ზედაცა იწვა იგი, ზე ვიუხვ გამოეყვანილ თჯისსა დამვიწყებლობისაგან უცებ უვირილითა, გამოეფუსიხლდი შიშით ზე მივარდი საშველებლად აღელაიდას; ვჰჰოე იგი ვნებულ წვალებითა მშობიერობისათა. შეუძლებლობამ მოუსწრაფლა იგი: არამედ ესოდენ იყო მისუსტებულ, რომელ ველოდი სულის დაღლევისადა მასთან ერთად. მართლიად, თორმეტის საათის შემდგომად ჰჰჰაჰ მე, რომელიცა შივილე თჯსსა სიამოვნებასა შინა; არამედ, მინუტი მისის შობისა, იყო დამაბოლოებელი სიცოცხლისადა დედისა მისისა; მან აღმოუტევა უკანასკნელი აღმოუშინვა, მიიერა გულსა კელნი ჩემნი, რომელსადა მბანდა ცხარეს ცრემლითა თჯითა, ზე ამა უბიწომან სულმან დაუტევა ცხოვრება სოფლისა, ზე სისხრულითა, შეერთდა საევარელსა ქალსა თჯსსა, ზე აღმოასდინა სული ჩემს კალთაში. აღარ ვიცი, რამე შემემთხუა მე მაშინ; არამედ ოდესცა მოვეცე ცნობას, ზე აღვახილე დასაბნელებელნი თვალნი ჩემნი, ვნახე თავი ჩემი გარდასვეულ გვამსა ზედა აღელაიდისასა, რომელსადა სულის ამოსვლის დროს. ვიწროდ ჩავეკარ გულსა შიგა თჯსსა. ვლომნიდი გამოუხატველსა გვამსა მისსა, რომელიცა ამას წინათ იყო ნუგეშის მცემელად ჩემდა ზე აწ ვხედავ გა-

ციებულსა გვამსა, სასტიკ-მტანჯველობითა დამწულუ-
ლებულსა ჩემსა. ფერმან სიკვდილისამან დაჭყარა მშვე-
ნიერი სახე მისი, ზ დაუბნელა ბრწყინვალება მისს ფე-
როვნებას. ჩემს განცვიფრებაში მწადოდა მომელო სი-
ცოცხლე ჩემი მას უბედურსა ზ ჩემთვის მკვდარსა სხე-
ულსა ზედა. ზ მართლათაც, რადღა შემრჩენოდა, რო-
მელ ვენუგეშე, ამისთანას დაკარგვისათჳს? არა რადმეს
არ ძალედუა ქუჭყანასა ზედა მის სამაგიეროდ დაჯილ-
დოება ჩემი.—დაშთომილნი კაცნი მას შინა იუვნენ ჩემ-
თვის უცხონი, მე არ გამოვიცადერა მათგან არა რად,
გარდა უსამართლოებისა ზ უმადრიელობისა, ზ სიკვდი-
ლი ცოლისა ჩემისა იყო თითქმის მიზეზით, რომლი-
სათჳსცა შეეშოთნე მიზღვევადმათ. ოჰ განჭსჯავ! ვი-
თარი ბრალი ჰყო ჩემში, რომელ ესრედ მამიტევე მე!
განა იმისთვის მჭკრეტდა მე ზირველად სიამოვნით, რო-
მელ შემდგომად უსასტიკესად დაგესაჯნე? ზ რადსათჳს
არ დამიტევე მე სენაკსა საწერობილისასა! იგი ას
წილ მექმნებოდამცა უმჯობეს; შეჭველი მუნ სიკვდილი
მექმნებოდამცა უუსიამოვნეს, ვიდრე საუბედურო ცხოვ-
რება ესე; არ დავიტოვებდი აწ დაკარგვასა უუმთავრე-
სისასა საუვარელისასა ყოველთა დედათა ზედა უსამართ-
ლოებასა ზ უსჯულოებასა, იქმნება ერთხელ დაემსუა
ვნებანი დღეთა ჩემთანი, ზ მე დავემყოფებოდი მშვიდო-
ბიანათ სიმაძრესა შინა საუკუნოებისასა; ზ აწ, დამშთო-
მია მე მხოლოდ ერთი მოუსვენებლობა ზ წვალება.
რადსათჳს არ შთამთქუა მე ზღუდამან უფსკრულსა შინა

თვსსა! ამა ნათესავსა, უსასტიკესისა დასჯილებისა, მივიღებდიცა მე, ზეცოურს კეთილ-ღღეობად.

ესე ვითარითა სატითა ვლალადებდი მე ჩივილთა ღ უუმიმესთა აღმოფშვინვათა შინა თვსთა, მოთქმათა. გული ჩემი გაბასრული დაცემითა უკანასკნელისა უბედურებისათა, იმდღეროდა ათასეულითა სსჟა ღ სსჟა გვარითა აზრებითა, მებრძოლთა მებრ თვს შორის, ღ მალე მიმდებელთა მიერ თემთა სასტიკსა შინა ოცნებობასა.—ვიგლეჯდი თმათა თავისა ჩემისათა, ვიცემდი თავსა მუნამდე, ვიდრე სისხლმან, წეართავებრ სასესა ზედა ჩემსა გადმოდინარემან, არა დაამშვიდა წამსა ერთსა, საშიშარნი ღელვანი გულისა ჩემისანი. ჩემდა სასურველ იუო შესდომად კუნძულსა ზედა განცოფებულთა მკეცთა რომელთათანაცა ძალ-მღებიუო განმსჭვალჟა; გიცხადდებით თქუწნ, მე მსუროდამცა მეზოვნა სსჟაჲ აჩსება, რათამცა მექმნა იგი მსხვერზლად ჩემის შეწუხებისა. თუთ უსასტიკესი ბოროტ მოქმედება, ვკონებ-მექმნებოდამცა მე სააძურ. სამჭსჭვალოს სიცოფესა შინა ჩემსა, მსუროდა მე შეერად კაცთან....სასე ესე განაცოცხლებდამცა ეოველსა წელულ ქმნილს მომაგვდაობასა ჩემსა; ღ მივიღებდიცა კმაყოფილებასა მისსა ორ წილად გაგლეჯასა ზედა, ღ სისხლით შესვრილთა კელთა მიერ დამებასრა ათრთოლებული გული მისი; ესე მკაცრი მოქმედება მხეცური, იქმნებოდამცა ჩემთვს მსხვერზლად, სასიამოვნოდ ღ სასუგეშოდ, რომელსაცა ინადი ჩემი კმაყოფილებითა მიაწომეგვდამცა ჰატეობად, აჩრდილ-

სა აღუდაიდისასა. ეოვლის შემძლებელო ღმერთო! გმადლობ შენ, რომელ წამართვი მე ღონის ძიება განმშაგებად მსგავსითა გარდამხედულობითა; არამედ დაუწუნარებელსა შინა ჩემსა გარე განსდომასა, არად მივიჩნევდი შენთა ბრძენთა ქსჯულთაცა. სული ჩემი ჯერედ არ მოელოდა უუცრუესსა კეთილოვნებასა, გარდმონადენსა შენ მიერ სიმწარესა ზედა უბედურისასა; წელულებანი ჩემნი განმივრცელდენ მე განუკურნებელად, და ქლამინდი მეწამული შემომესა მე დასათრგუნავად.

მე არ ძალ-მიძს მოგიწერთ თქუტუნ სიმწარე ჩემი, უმეტეს, მაშინ, ოდესცა თანამდებ იუო ჩემდა, განუჭეროდი აღუდაიდას, და დამკსამარებინა იგი საკუთრითა კელითა ჩემითა. ოჰ თქუტუნ, სულნო გრძნობადნო! თქუტუნ, რომელთაცა გვეარებათ! წარმოიდგინეთ თუხდა კაცი, დამკარგველი ეოვლად საეფარელისა და უმვირფასესისა ქუტუნანასა ზედა, და რომელიცა, მეოფი განდევნილ, განტოლვილ, შეუწეალებლად, უნუტემოდ, უმეკობროდ ქუტუნანასა ზედა, დატევებულ არს უცხოთა და უდაბურსა მხარესა შინა.

მეუღლე ჩემი მიმაგრებდა აქამდის სიმკნესა სულისა ჩემისასა და ძალთა ჩემთასა; არამედ, ოდესცა დაფრჩი მე ერთი, მროტავი ეოველგნივ, განმორებული და განდევნილი მამულისა თუხისაგან—მაშინ ვიგრძნე, რომელ მწუსარებამ ნიძნეულად დაიუფლა გული ჩემი; მე შექქმენ ესოდენ უმზურესთა მინუტსა ზედა, რომელ აღვივსე სიბრალუდითა საზოგადოობისათუხ კაცთასა, რომელ-

ნიცა ესოდენ გზის განუცდიეს უსამართლოებასა და უსვი-
ნიდისობასა; და კიდევ ვჭბედაუდი მოლოდინებასა მათგან
შემწეობისა და ნუკუბის ცემისასა, რომელნიცა შემდგომს
ქამშიდა მსოლოდ, შევიძელ ჰოვნა რომელსამე გვარსა
შინა სიბრძნე შევარებულთასა.

(ზოგი შემდეგში იქნება.)

ასანა ლეკის თავის-გარდასავალი:

(თავისკან ნაანბობი.).

როდესაც კელები გამიკრეს ზეფებში ბორკილი გამიუარეს, მიმიუვანეს მეორეს დღეს ნაჩაღნიკთან. ოჰ. განთქმული ზეფებო ვაჟკაცო, ჩაგვივარდი ბრჭყალებში! საკმაოდ გეძებდით! შენზედ საჩივრებით სასამართლო საესეა-რაო, შენ რაღას იტყვი? რამდენი სული დაღუპე, (ჰა?, არც ერთი მეთქი; მიუგე მე. მაგრამ, მაინც დაჩნაძავე ვარ, როგორც თული ზე მცრცვნილი მეთქი. მე ჩემი ვალი შევასრულე; ბედი ჩემი დასრულდა; რაც გსურს, ის მიეფიცო, არ დავემდურები თქუენს სამართალსა. ძალიან გაბედვით ღაზარაკობ, სომ არა გნებავთ, გაზატონო“ არა, არა მგონია მეთქი, უზასუსე, თქუენ მართლ მსაჯული ნაჩაღნიკი ბძანდებით როგორც შემიტყვია ზე რომელი მართლმსაჯული აზატეებს ავაზაკსა მეთქი? მე ღირსი ვარ, ჩამომარჩოთ მეთქი.

მე ჩამსვეს საწერობილეში, სადაც ტუსადები განკვირვებითა მსინჯამდენ. ერთი იმათგანი, თავ შეხვეული იყო, იმან მიცნო, მოვიდა ჩემთან. ის იყო, ერთი ჩემი ამხანაგთაგანი, რომელიცა დაეჭირათ. იმან მიანბო, აქ ეუბაში ხმა დაუარდა, ვითომც ასანა დიდის შაიკით,

აწირებს ეუბას დაეცეს ზე ტუსალები არიან, სულ ერთიან უნდა განათავისუფლოსო, ამის გამო მთავრობა პრიელ დაგეშებდა, რომ დაეჭირეთო. ბოლოს გამოჩნდა, რომ ეს ხმაც იმ წვეულს ეიზილბაშს დაეგდო, რომელმაც დამაჭერინა, რა არის, თავის თავისათვის უფრო დიდი მნიშვნელობა მიეცა, ამისთანა დიდი დამნაშავე დაუჭირეო.

მეორეს დღეს კამანდატთან მიმიუვანეს, რომელმაცა რამწავს მნახა, მიცნო, რადგანც ერთხელაც განასამართლა ჩემი საქმე ზე კამანდართლა. კამანდატი ჩემის საქმის განხილვაში არ შევიდა, იმან მხოლოდ ეს მითხრა, შენ ისეთი დამნაშავე ხარ, რომ დიდ ალბას უნდა ეკასამართლონო. იქიდგან მიკრეს თავი შებორკილებულს ზე შამახაში გამისტუმრეს.

შემასაში რამდენიმე დღე შეგვაყენეს, ბორკილი შემსხნეს, მჭედელს მაგრად გადააკეთებინეს, ისევე შემიყარეს ზე სხუა ტუსალებთან ერთად გაგვისტუმრეს ფეხით. ჯერ ერთი ვერსი გზა არ გაგვევლო, რომ ფეხებითგან სისხლი წამსქდა, ისე გადამაგლიჯა ფეხები ბორკილმა, მაგრამ მე ამაზედ სრულებით არ მიჩივლია ზე როგორც იყო იმ ღამეს მივაღწიე დანიშნულს ალბამდინ. დილა რომ გათენდა, ფეხის გადადგომა ვეღარ შევიძელი, მაგრამ ბძანებას რა არ შეუძლიან, გვიბძანეს ზე მეც ვიფიქრე, თავი რიდასთვს დამენანა ზე შეუდგეი როგორც იყო ტანჯვით გზასა. ამხანაგები შებრალებით მიუურებდნენ, მაგრამ მე ჩემს ტანჯვას ვაქარწულებდი. ისინი

მთხოვდნენ წინ მეუღლო, მაგრამ ფეხები რო არ მამდევ-
და, ეველასედ უკანა ვრჩებოდი. როდესაც ერთს სადღა-
ცა სოფელში შევიდიოდით, ერთი ბებერი დედაკაცი შეგვ-
ხვდა, რომელმაცა რა შემოხვდა ჩემს ფეხებს, დაიუვირა:
ოჰ, ღმერთო! იქნება ჩემს შვილსაც ბორკილისგან აგრე
დაეძარტათო,, ესა სთქუა ზ ფეხებ ქვეშ ჩამივარდა, მე ის
დედაკაცი შემებრალა, ჩემსედ უმეტესად, გვიან მიველი
ამ ალაგს, სადაცა ჩემი ამხანაგი ტუსალები კიდევ ისხ-
დნენ ზ განისვენებდნენ. მე მკითხეს, როგორ მოაღწიეო?
თქუენ თვითანა სედავდით, როგორც მოვდიოდი მეთქი,
ერთმა იმათგანმა მითხრა; არ ვიცოდო, თუ შენ ასანა
ხარო; რატომ შემახიელებისაგან კი არ აიღე ხარკიო,
როდესაც იქ გამოგატარესო? მე უპასუხე: ეგ რომ მა-
შინ გეკითხა, როდესაც ხარკსა ვერეფდი, პასუხს მაშინ
მოგცემდი მეთქი, ამ დროს მოვიდა ისევ ის ბებერი
დედაკაცი, თან მოჰქუა დის წული ზ მოგვიტანა ვახშა-
მი. ის მოგვიჯდა გვერდსედ ზ დაიწყო ტირილი. ნუ
ტირი დედავ, უთხარი მე, ღმერთს ბებერი კაცი ჰქავს
მეთქი. მართალია ღმერთს ბებერი კაცი ჰქავს, მაგრამ
მე ერთი შვილის მეტი არა მეყანდაო, ზ მკითხა,, რა-
ტომ ურმით მაინც არ მიჰყევხართო. ის წავიდა ზ
სთხოვა ნახალნიკი ვინც იყო ჩუენი, ნება მიეცა იმ
დედაკაცისათვის, ურემი მოეცა უღელის ხარით ჩუენთვს,
მეორე სოფლამდინ. მეორე დღეს გავვისტუმრეს ურმით,
იმ პატროსანმა მოხუცებულმა დედაკაცმა გამოგვიტანა
გზასედ ნახუქები,, ჩემის შვილის სადღეგრძელოთაო

შეორე სოფელში რომ მივედით, იქ ჩუქნმა ნახალნიკმა მოითხოვა ბეგარა ურემი, რა არის, ვისაც სიარული არ შეეუძლო, ურმით ვეტარებინეთ. მესუთე დღეს მიველია, ნუხში, სადაცა იმ მდგომარეობაში ჩავარდი რომ ფეხის გადადგმაც აღარ შეემძლო. ეს რომ ნახა ნახალნიკმა, ბორკილი შემსხნეს, ერთი კვირა უბორკილოთ გამიძვეს ჭ მხოლოდ კელები მქონდა გაკრული. ამ სასიოთ ჩამათრიეს ტფილისში.

ტფილისის ქალაქში, ღმერთმა დაუძაღლოთ, კარგი სამართალი ჰქონიათ, იქ ჩემი საქმე რომ გამოიძიეს, ნახეს რომ კაცი არ მომეკლა, თუ რამე ჩამედინა ჭ მდიდრებისათვის წამერთმია, ეს ამისათვის რომ ჩემი თანამომძენი შიმშილით სიკვდილისაგან გამომეხსნა, დასჯა მსუბუქი დამიწესეს, ასე რომ სალდათად მიმცა სამართალმა.

ტფილისში ჯერ კელწიფის სამსახურისთვის ფიცი მიმაღებინეს, მერე რეკრუტის ტანისამოსი ჩამაცვეს ჭ სარკეში რომ ჩავისედე, ჩემი თავი დავინახე, ლეკი კი აღარ ვიყავი, მე ვიყავი წმინდა რუსი, რომლის ენა კახლი არ ვიცოდი, დიდ ხანს აღარ გაუვლია, . . . ჩემის ამხანაგებით, რომელთაც აგრეთვე რეკრუტის ტანისამოსები ჩამაცვეს, გაგვისტუმრეს რუსეთში ფეხით, რომელს ბატალიონშიაც უნდა მივსულიყავით, ის ჩუქნი ბატალიონი იდგა თურმე, ჰეტერბურდის იქით, ვიბორღში, სადამდინაც ვიარეთ ათი სრული თთვე, სულ ფეხით, ჯერ ორი თვე არ იყო გასული, რომ გზაზედ

შეგებწოდით სიარულს, ჩემა ამსანაგებმა რჩევა გააკეთეს; გავიქცეთო. მე არა ვქენი, მაგითი ჩუწნი თავს დაგ-
ღუზავთ მეთქი, წავიდეთ, ვნახოთ რა იქნება,-იქნება იქ
უკეთესი ცხოვრება მოგველის მეთქი.

როგორც შემოთ მოგახსენეთ მკითხველო, ათი თვე
რომ შესრულდა, რა გავიარე ჰეტერზურდი, მიველი ვი-
ბორდში, ჩემი ამსანაგები სსუა ჰოლკში დაარიგეს გზა-
შედგე. სადაც იდგა ჩუწნი ბატალიონი, იქ ისე აღარ
მინახავდნენ, როგორც ტუსადსა,-ისე ვიუავი იქ, რო-
გორც რეკრუტი. კამანდერმა თავით ბოლომდინ კარგად
გამძინჯა მე, რადებიცა მკითხა რუსულად, რადგან ას-
ლა ცოტათი მესმოდა,-ან ათ თვეში რას არ ვისწავ-
ლიდი გზასედ, სადაცა სულ რუსებში ვიუავი, მერე უბ-
მანა გავეგზავნეთ როტაში ღ მოეჩინათ კარგი დიხდვა.
ეს კარგი სალდათი დადგებაო, ჭსოქუა კომენდანტმა რა
დამკრა მხარსედ კელი, ეს იყო 8 სეკტემბერს, სწორეთ
იმ დღეს, რომელს დღესაც ჩუწნი როტის ჰრაზნიკი
იყო. როტნიკამანდირმა კარგათ მიმიღო ღ ჩამაბარა
ერთს კეთილს ღ მოხუცს გამოცდილს სალდათსა. ამ
ჩემა ასალმა ამსანაგებმა, ეველამ შემიუვარეს, ასე რომ
ჩემის ლაზარაკით ვერა ძლებოდნენ, კახიტანი ჩემგან
მადლიერი იყო, მეც მრილიერ შემიუვარდა ისა, ამისთხს
რომ ჩუწნთან მრიელ სიმართლით იქცეოდა ღ ეველა-
სათხს ზრუნავდა. რო ვოქუა, გული არ ჩამამივიდა იქა
მეთქი, რასაჭირო არის სიცრუის თქმა, ან ვის რა საქმე
აქვს რომ მოვატეუო, მე დავიბადე ღ აღვისარდე მთებ-

ში, როგორც თავისუფალი გარეული თხა.....მაგრამ აქ რომ მოვედი, ისე შემიუვარდა აქაური მშვიდობიანი ცხოვრება, რომ ძალიან გულით მსურდა, გამსახურნა კელმწიფისათვის, ჰატიოსნად ზე ერთგულად. ამისათვის, რომ ჰირველი ჩემი ბედი დასრულდა, იმას ხომ ვეღარ დაუბრუნებდი, ნურც ექმნა ღმერთს რომ დამბრუნებოდა, -ასლა დაიწყო ჩემთვის ასაღმა ცხოვრებამ ზე რატომ არ უნდა ვოფილვეყავი ჰატიოსნანი ზე ერთგული იმისი, ვის საბძანებელშიაც მეუდროება ზე მოსვენება მეფობდა.

ნახევარ წლის შემდგომს გამოგვიცხადეს, ჰასოდში წასვლა. ომი უნდა ვოფილიყო კიმხალის ქალაქს . . ახლოს, სამხლევართან, ჩემა დიადკამ მკითხა: ფული გაქვს გზასედაო! არა მეტი, უზასუსე მე, არც თუ ერთი კოპეიკი მეტი, ისესხე მაინც ვისგანმეო, მერე იმუშავებ სადმე ზე გადაუხდიო, მე დავესესხე ერთს ამხანაგს, რომელსაცა როგორც ვიცოდღი ფული ჰქონდა, იმან მითხრა: კარგი ასან, ფულს მოგცემ, მაგრამ რაც გითხრა, გამიგონებდეო. სადაც მიგდივართ საომრად, იქ ბევრი ჩუხონები სდგანან, სადაც ან ჩექმები ნახო, ან ჰერანგები გასაყიდიო, ჩუმათ მოიპარე ზე მე მამიტანდეო, სალდათის ბუნება ეს არისო; ის არის ჩანგალი, რასაც მოედება უნდა წამოიღოსო, -ეს რომ სთქუა დანანებით თავი გაგიქნიე, დაუფიქრდი ზე უთხარი: ჩემო მძაო, კარგი ზე კეთილი რომ მასწავლო, ღმერთიც დავიბადლებს ზე კაციცა მეტი; თუ არა ზე, ემაგ ქურდო-

ბისათჳს არც დაგზადებულვარ ჭ არც მოველი მეთქი, მარ-
თალია მთის კაცი ვარ, მაგრამ ეგ ბოროტი საქმე,
ჩემი ბუნებითი ნიჭი არ არის მეთქი, არ მინდა შენი
ფული ჩემო მძავ. უშენოთაც იოლათ წავალ მეთქი.—
როგორაო? მითხრა იმან,—მაშ შენსედ რომ ლაპარაკო-
ბენ, გავარდნილი მთაში თული ჭ ავაზაკი ყოფილხარო?
მე ბევრს ლაპარაკს აღარ გამოვეყიდე, თავი მოვარიდე
ღ ჩამოვეცალე.

მეორეს დღეს გაგმკვარდით საომრად, გზასედ მრი-
ელ გავმსირულდი; სრულებით დაღალვა არ მიგრძენია
ღ როგორც ფრინველი, ისე მიფურინამდი. ამას გარდა,
ჩემს ამხანაგებს, იმოდენა როტას ვამსიარულებდი გზა-
სედ, ჩემის სიმღერებით ჭ თამაშობით, ისინი იცი-
ნოდნენ, მეც ვიცინოდდი; გული კი, უნდა სწორედ მო-
გახსენოთ, მიტიროდა, ამისათჳს, რომ როდესაც ვმღე-
რობდი, მაგონდებოდნენ ჩემნი საწყალები ორნი დანი;
ერთი მძა ჭ ბიძა ჩემი სახლობით, ვფიქრობდი, ვაი
თუ მშვირები დაისოცნენ მეთქი!

ჯარი, ერთს მინდორსედ შეკვასვენეს, თოფებში ალაგ
ალაგ ჯგუფად ავაწყეთ, ჩუწნც დაწყეთ. როდესაც გარ-
შემო სიჩუმე შეიქნა, მაშინ თვალებიდან ცრემლი გად-
მოძლიოდა, ამ დროს შემომესმა, ერთი აფიცარი კა-
პიტანს ეუბნებოდა: „ოჰ, რა ყოჩაღი რამ ყოფილა თქუწ-
ნი ჩერქესი, თხუთმეტი ვერსი გზა, სულ სიმღერით
ღ თამაშობით გამოვლო; ისე გაამსიარულა იმოდენა
ხალსი, რომ დაღალვა არც ერთს არ გვიგრძენიაო,

სად არის ისაო? დაიძახა კანიტანმა, ახლავე აქ მომგვარეთო! როდესაც წარუდგეი ბ გამოვეჭიე წინ, მიბმანა: ფული გაქსო? არც ერთი კანეიკი მეთქი, მოვასხენე. იმანმაშინათვე ამოიღო ხუთ მანეთიანი, მომცა ბ მითხრა; წადი, არაუი დალიეო, მე მოვასხენე, დაბადებოტან ღვინო არ დამიღვევია. მაშ იუიდე რამე საჭმელათაო, ამ დროს შენიშნა, რომ ჩექმები ვიწრო მეცო ბ მიბმანა, რანცი ჰაოსკასედ დამეწეო, რომ სუბუქად მევლო.

ჩემმა ამხანაგებმა ეს რომ შეიტყეს, დამიწყეს ლაზარაკი: რაო ასანა, აბა რას იტყვი, უნდა მოგილოცოთ კანიტნის წყალობაო, წავიდეთ არაუი გვასვიო. მე მიუგე, ჩემის ამხანაგებისათჳს არას დავიშურებ, წავიდეთ მეთქი. ისინი მივიყვანე ჩემს დიატკასთან, რომელსაცა უთხარი, როგორც შენი ნება იეოს, ეველას თითო რუნკა დააღვეინე მეთქი. მოვატანინეთ არაუი, ეველას თითო რუნკა დავაღვეინე, მერე შემოვიდა უნტერ აფიცარი; ამას ნასეჲარ შტოფი უნდა დააღვეინოო, მე უთხარი, არა მძაო, თითო რუნკა დალიეთ, გეოფათ მეთქი, ბ ერთს რუნკასაც ამას მივართმევ მეთქი. ფული კიდეჲ მამინდება რისათჳს მე მეთქი. უნტერ აფიცარიც დამემოწმა ბ მირჩია ფული შემენსა.

სამზღვართან ერთს ქალაქში შეგვიყვანეს, რაც კაზარმები იუო დაგეტყეს ბ რაც მოვრჩით ბ ვერ დავეტიენით, სასლებში მცხოვრებლებს დაგვარიგეს. ჯერ ომიანობა არ დაწეობილიეო, სიბრტხილის გულისათჳს

გაგვსავენეს, აქ ორი წელიწადი ვიდექით, კარგათაც ვი-
ვაფი, ვისაც უნდოდა დდიურათ მუშაობდა ქალაქში. მე
ჩემს ამსანავებს შევეჩვიე, ჩემს ნახალნიკებსაც უუვარდი,
ბოლოს ისევე ვიბორდში დაგვებრუნეს.

1840 წელს, მოვიდა ერთი გვარდიის აფიცარი,
საღდათების ამოსარჩევად ღვარდიის ჯარისათვის, რო-
დესაც შეიდანსედ დაგვანწვრიეს, ის აფიცარი დადიოდა
საღდათების წეობაში და არჩევდა კარგი ტანის და შესე-
დულობის კაცებს, როდესაც ჩემს წოტას ჩამოუარა,
მე შემომხედა და გამიყვანა წეობითგან შუაში, მაგრამ
ბატალიონის კამანდირმა რაღაც უთხრა ფრანცუზულს
ენასედ, მიმიყვანეს და ისევე ჩემს ალაგს ჩამაყენეს. ჩემ-
თან ერთი გასაღდათებული დანაშაულობისათვის დიდი
კაცის შვილი და ნასწავლი იდგა, იმან მითარგმნა: ეს
საღდათი კავკასიითგან არის, დიდის დანაშაულის გუ-
ლისათვის და თავის დღეში ჩინს ვერ მიიღებსო.
ეს რომმითხრა გული ამიდუღდა და სალისი სამსახურისა
სრულებით დამეკარგა, იმ დღითგან, გადავწვიტე, გავ-
ქცეულიყავი.

ეს იყო ივნისის თვეში. მეორეს დღეს გამოველი
მეცხრე საათსედ, მივიხედ-მოვიხედე და ვიფიქრე. დრო
იყო, არა ვუქრობდი საათსედ, არ ვარჩევდი არც დღესა,
არც ღამეს, გაბედვით მივდიოდი საითაც მომხედებო-
და...ამეთამაშა, ერთსეულ რომ მიდუღდა, ის სისხლი;
ავიღე ზურის ნაჭერი, რამდენიც შეიმჯებოდა შინლის
ქვეშ შემენახა, ერთიც საპოქნიკის დანა და გავემართე გზასა.

ორი დღე ვიარე ბიანანს აღაგსა, უფრო მეტი ნაწილი ღამე; შემძაგლდა ზური; შესამე დღეს, სადამოშედ გაველ ერთს სოფელში, რა ვნახე მინდორსედ ცხენი, დავიჭირე, მივიყვანე სოფელში, ვიზოვნე ერთს ვიდასაც ესოში ჭილობის ნაჭერი, გადავაფარე ცხენს ზერტსედ, შევჯექი ღ გავწიე ღუთის სანახარობასედ, მივადექი ერთს მდინარე წყალსა, რომელსედაც გადებული იყო სიდი ღ ვნახე რომ იქ ეახსები იდგნენ. ვიფიქრე, გამეჭრებინა ცხენი, ღ გამეხო უცებ ეს ეახსები შუა, მაგრამ იქვე სიდიან შემსუდგნენ ორი ეახსი ფეხით; ცხენი შეფრთხა, ამ დროს წაიბორძიკა, წაიქცა ღ მეც კისერსედ რა წამომისროლა, იქით გადამსვლატრა. ეახსები მომცვიდნენ მე, მოვისწარი ღ დანას გავიკარი კელი, დაუფიქრე ჩემებურად, ძველებურად, გავანე ის ეახსები ღ რაც შემეძლო გავიქციე, ისინი უკან გამომიდგნენ, სოფელში შეესმათ ვიწილის სმა ღ რადგანც ეს გათენების დრო იყო, მრთელი სოფელი უკან გამომედევნა. მე გზა აუქციე ღ ამ დროს წავაწედი ერთს ჭაობსა, რომელიცა ადვილად გავანე ღ რა იქითგენ ბილიგსედ მივრბოდი ერთს ბოგიონს წავაწედი, იმ ბოგიონის ქვეშ მაღალი ბაღასი იყო, ჩაველი ღ იმ ბაღასში რა გავესვიე, გავტრუნდი, ამ დროს ადგა მრთელი ქარიშხალი, რომელსაცა მოჰქევა წვიმა. მრთელი იმოდენა საღსი მოედო იქაურობას, მაგრამ ჩემი გზა ღ კვალი სრულებით ვეღარ იზოვნეს, რა მეზნით მოიდაღნენ, წვიმამაც შეაწუსა, ამოდენა საღსი შერტყენილი უკან გაბრუნდნენ.

მინამ დაღამდებოდა ამ ბაღასებში დაშალული ვი-
ვაჟი, წვიმა მრთელი დღე მოდიოდა, მე გავეწიე ამისა-
თვს რომ შიმშილი კუჭს მისრაკავდა. ამ სიარულში
მივაღექი ერთს ტბასა, იქ გავისადე. გაველი ცურვით,
მერე ტანისამოსი გავეწურე, ჩავიცვი, მაგრამ შიმშილით
ეუათ გამოღეულს სიარული ვეღარ შემიძლო; შევედი
როგორც იყო ტეეში, ვჭამე სილი და იქვე დავიმინე.
მეორე ღამეს გაველ ერთს რუსების სოფელში, მაგრამ
მე ისე დასუსტებული ვიყავი, რომ ყოველ ფეხის გა-
დადგმასდ ვისვენებდი და ძლივს შევასწიე სოფელში, რა
შეველი ერთს ვიღასაც ესოში, ვნასე სამი პრთხა; ამო-
ვარსიე რომელიც მწველელი იყო, დაუგვავე, კელი წა-
უსვი, მერე შეუწექი ქვეშა, ჩავიდე ბუბუს თავი ზირში და
დაუწიე წოვნა. ამან ძრიელ მამასურეელა და გავეწიე.
ბოლოს მესუთეს დღეს მივედი ხუხონების სოფელში,
სადაც რამდენიმე ხანი ვიდექით ჯარით, ომს რომ ვა-
ზირებდით. აქ ვიცნობდი, ერთს მოსუცებულს, კეთილს
დედაკაცსა და თუმიცა შუალამე იყო, მაგრამ ზირდანი იმ
სახლს მივაღექი, იმ დედაკაცის შვილმა შემამევირა, მე
ჩემი სახელი უთხარი, როგორ თუ ასანაო, თქვენნი
როტა სომ ვიბორღშიაო, ჩვენნი როტა კიდევ აქ მო-
ვიდა მეტი, იმან დედა გაადვიმა, რომელმაცა აანთო
სამთელი და მკითხა. დედაჯან, უთხარი, მე, სუველაფერს
გიანობ, რაც კი გსურს და შენც მოგისმენ, მხოლოდ
ღუთის გულისათვის ჯერ ზური მაჭამე მეტი. იმან
მომიტანა ზური, რძე და კარაქი. მე მივარდი მეგლსავით,

ჩაუიღე ზირში ლუქმა, მაგრამ ეელში არ ჩადის, რაო, რატომ არ სჭამო, მეითხა იმან, სამათ სომ არ გეყმებაო? სამათ იქნება თქვენთვის იუოს ზე საჭმელე-ბი ჩემი სიერმითგანვე ნაცნობნი არიან მეოქი, ზე თუ ახლა ეელში არ ჩადის, ეს ამისათვის რომ სუთი დღე არის, არაფერი მიჭამია მეოქი, იმას ტირილი მოუვიდა, წავიდა ზე ნაღები მომიტანა, როცა შევსვი მითხრა, გერეზუს, ეგ რა გიქნია რომ გამოწარულსარ, სომ ცუდი საქმე დაგეძარებაო. ცუდი საქმე ბევრი მინახავს მეოქი დედავ, სჩანს, შუბლსედ ასე მიწერია მეოქი.

რა დავისვენე ზე გავქსი, კიდევ გავეძართე გსახს; მოხუცმა დედაკაცმა გამატანა თან ზური, კარაქი ზე ტალკესი, რამდენიც იქით მივდიოდი, იმდენი საშიში იყო, როდესაც სალდათის ტანისამოსში ვიყავი გასვეული, ამისათვის ვფიქრობდი, რა მექმნა რომ სალდათის ტანისამოსი სსუა ტანისამოსსედ გამეცვალა, ამას რომ ვფიქრობდი, მეორეს დღეს, შუადღისას გსახსედ შემხვდა ერთი ჩუხონი, რომელმაცა მითხრა, სად მისვალ, აქ სალდათები არსადა დგანანო, მე მიველი ახლოს ზე რა ვარწმუნებდი მითომც აქ ახლოს ჩემი როტა იდგა, უცებ ამოვიღე დანა, წავაღლე კელი საეელოში ზე შევითრიე ტუეში. ჩუხონეცა შემინდა ზე მეუბნებოდა, გამიშვი, რას შერჩიო. მე უბძანე, ემ საათში ტანისამოსი გაიხადე, იმან მაშინათვე გაიხადა, იმისი ტანისამოსი მე ჩავიცვი, იმას ჩემი სალდათის ტანისამოსი ჩავაცვი, გავისტუმრე ზე უთხარი: წადი ჩემო ძმავე ჩემს ალაგასა მეოქი, მერე

შეველი მოძორებით ტეეში, კარგად გავლესე დანა, მო-
ვინარსე ულვაშები, ბეკენბერდები ღ შევიქენ, ნამდვილად
ჩუხონი.

(ზოგი შერე იქნება.)

წიგნი ჰარიკიდვან.

საქმე მოხდა ჩუჲს წელსა—1867 სექტემბრის ორსა დღესა. ამხანაგი ჩემი ლუი ფონ შიმბერგ, ემაწვილი კაცი, ოცდა ხუთის წლისა, მიდიოდა შინა ჰარიკის ერთი ერუ ქუხით. მას დღეს მოუგვდა კარგი მეგობარი ემაწვილობითგან ერთად შესდილი. იყო ცხრა საათი ღამისა, იმ მონღახორის ქუხაში ტულიერის მასლობლად სადაც ის მიდიოდა არ იპოებოდა არც ერთი სული, საღდათიც არსად არ იდგა. მოდიოდა ის, როგორც ვოველთჲს სუროჲსნად ზ დაფიქრებული, ზ უეცრად ცუდათ შეიქნა, მუხლები ეგეცებოდა. შოთი ახლოს სკამი დაინახა ზ მიაშურა ფესი; მაგრამ ღონე სრულებით მიელო ზ კვდარივით დაეცა დაუენილს ქვეზსედ. ამ დროს ერთი ქალი მისდევდა უკან, დიდხანს ვერა ბეღამდა მისვლას ემაწვილ კაცთან, რა ვიცი იქნება მთვრალი იეოსო, ზ რომ დაინახა მიმშველებული სსუა აღარ არავინ იყო, მაშინ გაბედა მისვლა. სახე შიმბერგისა იყო დამტვრეული ზ სისხლში მოსვრილი, მაშინვე ქაღმა დაასველა თავისი ბატისტის ხელცანოცი ვედროში, რომელიც იმის ახლო იდგა წელითა, მოჭბანა მას სახე ზ ცდილობდა გამოებრუნებინა. ბოლოს როგორც იყო მოუხერხდა. ავამტყოფმა გახსილა თვალები ზ სთქუა: “დამეთო ჩემო, ეს სადა ვარ ზ შენ ვინა ხარ?; თავი მაღლა აიწია, რომ მიესედ მოესედნა, სად იყო, ზ რა დამართოეო, განსაოცრად დაინახა თავის წინა ქალი

ზიზიადიანი რომელს წინაც იყო დახოქილი, რადგან
ჯერ ფესვად წამოდგომა არ შეეძლო. ბოლოს წამოდგა
დ უნდოდა კელი ჩამოერთმია, რომ მადლობა გამოეც-
ხადებინა, მაგრამ დაინახა ზაწაწა არისტოკრატიის კე-
ლი, თითები ძვირფასის ბრილიანტების ბეჭდებით სავ-
სედ დ მჯანსკდ ძვირფასი ბრასლეტი, უეცრად შეპკრთა-
ლი უკუსტა, ქალი იყო მდიდრად მოართული. ზიმბერგ-
მა სელ ასლად გაბედა მისვლა ქალთან დ მოასხენა:
სულგრძელო უცნობო ქალი! აისხენით თწუწნი ზირ-
ბადე, — მე სურვილი მაქვს ვნახო იმის სასე, რომელმაც
მიშეგლა მე ამისთანა ვრუ ადგილს. ჩემი სახის ნასუა
თქუწნთუხ საჭირო არ არის უნასუსა ქალმა. — მე მხო-
ლოდ ის ვალი გადავიხადე რაც შემართა ქრისტიანესი,
ესლა თქუწნ უკეთა საბთ, ერთად მივიდეთ ბულვარამ-
დინ დ იქვი ერთმანეთს განუშორდეთ..სამუდამოდ. რო-
ალის ქუსა დ წმინდა მაგდანილის მეიდან თავდებოდა
ისინი განშორდნენ. ქალი ბულვარს მიჰყვა, დ ჩემი მე-
გობბარი ჯერ დიდხანს გიდევ იდგა ადგილობრივ გამ-
წარებული გაშეშებულივით, ის დაბრუნდა შინა ზირველი
საათი სრული იყო შუაღამიდან. დიდხანს არ ეძინა დ
მალიანაც მოძლილი იყო მეორეს დღესაც. მე წავი-
ვეანე სასეირნოთ ტულიერისკენ. მალე დაიღალა, დ ჩუწნ
ჩამოვსხედით, უეურებდით გამლელს გამომლელს. უეცრად
წამოხტა გაცეევა დაზიზა ასე, რომა ძლივს შევაყენე. «აი
ის ქალიო» იმასდა, დ წავედით ამის მისაგებებლად,
მანამ ჩუწნ წინ დაუსვდებოდით, უკანიდგან შემოგვესმა

სმა ემაწვილისა, «დედაჲ, დედაჲ!» ჯანმრთელი ემაწვილი სუთის წლისა რომელიც სედმინსტა დედას. აქვე იმის გვერდსჲდ მოდიოდა რუსის ძიძა, რომელსაც ეჭირა კელში მუქუ მწოვარი ემაწვილი. სიმბერგი სულ გადაირია, რომ დაინახა ეს მშვენიერი დედა... ამ წამიდან სიმბერგი გახდა ისეთი, რომ თავის თავისა აღარა ესმოდა. შეიქნა უფრო ფიქრიანი, ჩემი ჰ იმის სურვილი სულ ის იყო, რომ ენახა ის ქალი! ჰ მაღეც შეიტყო, სადაც ის ქალი იდგა. აი, ერთსელ საღამოსჲდ ის სადღაც მიდიოდა ჰ დიდხანს არა ბრუნდებოდა შინა. მე წაველი იმის საძებნელად, ჰ ვინაჲვე სკამსჲდ ჩამომჯდარი რუსის ბონბირის სახლის ჰირდაჰირ. ის იჯდა ჰ ტიროდა ბავშვივით. ამ სახლის ჰირველ გეტყვის ბალკონსჲდ, იდგა ემაწვილი ქალი — სიმბერგის მსხნელი. სინათლე სანთლისა რომელიც იყო ფარნითგან, ანათჲდა იმ მშვენიერის ქალის სახესა. ისა, როგორც გეტყობა, ვიღასაც ელოდა. ჰ მართლად, ჩქარა მივიდოდა იმ სახლთან მშვენიერი ემაწვილი კაცი, რომელთანაც ის ქალი მივარდა მისაგებებლათ. ეს იყო იმ ქალის ქმარი. მაშასადამე, ჩემი მეგობრისათჲს ნუგეში სულ დაიკარგა!... ეს იყო იმისი ჰირველი სიუვარული ჰ ვისაცგი გამოუცდია სიუვარული, იმას ესმის იმის ძალა. ის მზათ იყო მაშინჲე ჩავარდნილიყო მდინარეში (სენაში). იმედ გადაწვევითი შინ მოვიდა ჰ უნდოდა თავი მოეკლა, მაგრამ ჩემგნით ყოველიჲე თოფი იარაღი მიძალული მქონდა. ის ძალე წავიყვანე იტალიაში. მაგრამ ამ ქალის სიუვარულმა დაჩაგრა სიმბერგი. სეკტემბრის ოცდა ცხრასა მე ვინაჲვე ჩემი მეგობარი, თავის ოთახში თავ მოკლული. ოთახის კედელსჲდ თავის გელთ იყო დაწერილი: «სიუვარული ჰ უბედურება».

კონსტანტინე კოლუბანსკი.

1871 წელსა.

„ცისკრის“ დაბარება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილობრივ გაუკზაუნელად თუ გაკზა-
ვნით, 8 მანეთი.

რედაქცია იმყოფება კუკიას ხიდზედ, მირსოვეის
შენობაში, მარტირუხიანის სტამბაში. ქ. ტფილისში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს ზე თავის დროზედ არ
მიერთოს, უმოწილესად ითხოვს რედაქცია, მაშინვე
აცნობოს ამ ადრესით:

„ცისკრის“ რედაქტორს ი. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено Цензурою 1871 г. 15 Сентября.